

Вовед:

Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2014 година (Програмата) е стандарден пакет на мерки и активности кои ги спроведуваат: Институтот за јавно здравје на Република Македонија (ИЈЗ на РМ) и 10-те Центри за јавно здравје (ЦЈЗ) како и активности кои ги спроведуваат Институтот по медицина на трудот на Република Македонија (ИМТ на РМ) и Медицински факултет –Институт за епидемиологија со медицинска биостатистика.

Програмата содржи мерки, задачи и активности за следење и проценка на здравјето и добросостојбата на населението, идентификување , предвидување, испитување , ублажување на здравствените проблеми и опасности во заедницата.

Во Програмата е утврден видот на задачите, содржината, обемот и роковите за нивно извршување и известување , системот на координација на активностите, мониторинг и евалуацијата како и финансиските средства за реализација на Програмата. Во целина, оваа програма претставува здравствена безбедност на граѓаните во државата.

Цел на програмата :

Националната Програмата за јавно здравје во Република Македонија за 2014 година се изготвува со цел да се зачува и унапреди здравјето на населението, да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје, преку организирани мерки и активности што ги преземаат државните органи, институциите , единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи, да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно здравствена потреба и итноста и појава на јавно здравствена вонредна околност, обезбедување и спроведување на меѓународните здравствени правила, се со цел да се зачува и унапреди здравјето на населението.

Со задачите од оваа програма се обезбедува остварување на загарантирани права, утврдени потреби и интереси на сите граѓани што имаат

карактер на унапредување на здравјето и преземање на мерки и активности за спречување и сузбивање на заболувањата, како и остварување на задачите и активностите на Центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје на република македонија, утврдени со член 48 од Законот за здравствената заштита и препораките на Светска здравствена организација (СЗО).

Извршители на програмата

Програмските активностите предвидени со „Националната годишна програма за јавно здравје,, ги спроведуваат следниве извршители:

- A. Центрите за јавно здравје за територијата за која се основани
- B. Институтот за јавно здравје на Република Македонија,
- C. Институт за медицина на труд на Република Македонија
- D. Медицински факултет скопје-Институт за епидемиологија

Сите извршители треба да подготват и достават до Министерство за здравство (МЗ) работен план со наведена точна динамика и распоред за реализација на активностите кој е во согласност со стручно методолошките упатства најдоцна до 15. 01. 2014 година.

10-те Центри за јавно здравје (ЦЈЗ) работниот план го доставуваат и до ИЈЗ на РМ како одговорна институција за координација , следење , стручно методолошка помош , мониторинг , евалуација, квартална верификација и известување за реализацијата на програмските активности .

10-те Центри за јавно здравје (ЦЈЗ) најдоцна до 31.01.2014 година треба да достават до ИЈЗ на РМ, комплетен годишен извештај за реализација на Националната годишна програма за јавно здравје за 2013 година за територијата за која се основани.

ИЈЗ на РМ најдоцна до 15.02.2014 година треба да достават до МЗ комплетен извештај за реализација на Националната програма за јавно здравје во Република Македонија за 2013 година, со анализа и стручен коментар за добиенти резултати како и со предлог мерки за подобрување на состојбата.

ИМТ на РМ и Медицински факултет Скопје -Институт за епидемиологија со медицинска биостатистика треба најдоцна до 31.01.2014 година да достават до МЗ комплетен извештај за реализација на активностите кои согласно Националната програма за јавно здравје во Република Македонија за 2013 година, со анализа и стручен коментар за добиенти резултати како и со предлог мерки за подобрување на состојбата.

10-те ЦЈЗ треба да достават до Институтот за јавно здравје на Република Македонија предлог Национална годишна програма за јавно здравје за 2015 година, најдоцна до 30.09.2014 година.

ИЈЗ на РМ врз основа на предлог програмите на извршителите од 10-те ЦЈЗ треба да подготват и достават до Министерството за здравство предлог

текст на активности за „Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година“, најдоцна до 30.10.2014 година.

Мерки, активности, очекувани резултати и индикатори за реализација на програмските цели

Реализирањето на задачите и активностите се врши организирано во подолу наведените четири основни превентивни јавно здравствени дејности :

- I. Социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје
- II. Санитарно-хигиенската дејност со здравствена екологија
- III. Епидемиолошката дејност
- IV. Безбедност и здравје на работа и превентивна здравствена заштита на работниците и земјоделците

10-те ЦЈЗ ги спроведуваат активностите од првите три превентивни јавно здравствени дејности , согласно утврдена методологијата и начин на работа , врз основа на донесени стручно методолошки упатства и со координација и стручно методолошка помош од страна на експерти при ИЈЗ на РМ од сите области.

Програмските активности за „безбедност и здравје при работа и превентивна здравствена заштита на земјоделците“, ги спроведува Институтот за медицина на труд на Република Македонија.

Програмските активности за „Мониторинг на болничките инфекции како индикатор за квалитетот на здравствената заштита во Република Македонија за 2014 година“ ги спроведува Институтот за епидемиологија при Медицински факултет Скопје.

A. ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ (ЦЈЗ)

Активностите во сите дејности се реализираат врз основа на „стручно методолошките упатства за секоја дејност“. Спроведувањето на програмските активности и нивната реализацијата се реализира со координација и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

За потребите на државата и на општините за чие подрачје се основани ги спроведуваат програмски следниве задачи и активности по дејности:

I. Социјално-медицинска дејност со здравствена статистика и промоција на здравје

Во 10-те ЦЈЗ ќе се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика каде ќе се спроведе

софтверска обработка на податоците според утврдени апликативни програми и врз основа на стручно методолошките упатства.

По извршената логичка и математичка контрола и компјутерски внес на обработените податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности ќе се изготват извештаи/анализи и информации кои содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив во амбулантно-поликлиничка, диспанзерска и болничка дејност, како и информации за утврдени заболувања и состојби :

1. Годишен извештај за евалуација на националната годишна програма за јавно здравје за 2013 година за цела територија на секој ЦЈЗ
Рок на изготвување: 15.01. 2014 година
2. Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи за 2012 година
Рок на изготвување: март 2014 година
3. Информација за болест или состојба по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста, односно застапеноста во 2013 во регионот, на теми согласно табела број 1.

Табела број 1

извршител	Болест или состојба
ЦЈЗ Битола	Малигни болести
ЦЈЗ Велес	Респираторни болести
ЦЈЗ Кочани	Мускулоскелетни заболувања
ЦЈЗ Куманово	Зависност од дроги
ЦЈЗ Охрид	Хронична бубрежна инсуфициенција
ЦЈЗ Прилеп	Малигни болести
ЦЈЗ Скопје	Кардиоваскуларни болести
ЦЈЗ Струмица	Повреди
ЦЈЗ Тетово	Болести на дигестивниот систем
ЦЈЗ Штип	Дијабет

- Рок на изготвување: март 2014 година
4. Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2013 година
Рок на изготвување: мај 2014 година
  5. Збирен извештај за кадар за прв и втор квартал 2014 година
Рок на изготвување: септември 2014 година
  6. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет за 2013 година
Рок на изготвување: јуни 2014 година
  7. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет за 2013 година
Рок на изготвување: јули 2014 година
  8. Извештај за здравјето на населението на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје
Рок на изготвување: октомври 2014 година

9. Информација за една вулнерабилна група и приоритетите за превенција во регионот, за вулнерабилни групи согласно табела број 2.

Табела број 2

Извршител	Вулнерабилна група
ЦЈЗ Битола	Деца
ЦЈЗ Велес	Училишни деца и младина
ЦЈЗ Кочани	Стари лица
ЦЈЗ Куманово	Мигранти
ЦЈЗ Охрид	Млади и адолесценти
ЦЈЗ Прилеп	Доенчиња
ЦЈЗ Скопје	Жени во репродуктивен период
ЦЈЗ Струмица	Училишни деца и младина
ЦЈЗ Тетово	Жени и деца
ЦЈЗ Штип	Роми

Рок на изготвување: ноември 2014 година

Индикатор под точки 1-9 :Информации, извештаи и анализи се доставуваат до ИЈЗ на РМ

10. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје.

Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ е со координиран пристап со единиците на локалната самоуправа и насочени се кон : предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија, јавни гласила.

Едукативните активности треба да бидат точно дефинирани во работниот план за место, количина , време и опфатена популација на следниве теми:

- превенција на акутни и хронични незаразни болести9општа популација;
- исхрана и здравје-здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана (во сите основни и средни училишта),
- здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност (во сите основни училишта и предучилни установи);
- активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период (во секоја паралелка од средното образование се организираат поединечни предавања);

Рок на реализирање: работен план до ИЈЗ на РМ и МЗ 15.01.2014год. квартален извештај

Индикатор : Извештај за број на реализирани едукации со број на учесници на наведените теми

11. Одржување на четири трибини (по една во секој квартал) со јавно здравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје .

Рок на изготвување:

квартално

Индикатор : извештај за одржана трибина на тема со број на учесници

12. Печатење на агитки или брошури на наведените теми за четирите трибини

Рок на изготвување:

квартално

Индикатор :

доставена брошура

Организирањето на здравствено едукативни активности , промоции и трибини треба да се во корелација со изготвениот промотивен едукативен материјал за здравствено воспитување на населението (агитки и брошури) согласно работниот план и координиран од ИЈЗ на РМ и МЗ.

13. Одбележување на светските денови, недели (Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетот, СИДА, туберкулоза, Ден на борба против пушење, Светски ден на сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, ден за борба против насилство врз жената и други) координирана активност со ИЈЗ на РМ и МЗ.

Рок на изготвување:

квартално

Индикатор:

Извештај за број на реализирани одбележувања

14. Советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје

Како дел од активностите согласно „Стратегијата за сексуално и репродуктивно здравје во Република Македонија 2011-2015“ во рамките на ЦЈЗ ќе продолжат да функционираат советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје, каде младите и адолесцентите ќе добиваат бесплатни совети , кондоми и орални контрацептивни средства и ќе се спроведуваат доброволните ХИВ тестирања.

Рок на извршување:

континуирано

Индикатор: извештај со број едуцирани млади луѓе, спроведени тестирања и реализирања едукации

II. САНИТАРНО-ХИГИЕНСКА ДЕЈНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА

Активностите во сите дејности ќе се реализираат врз основа на „стручно методолошките упатства за секоја дејност“. Спроведувањето на програмските активности и нивната реализацијата се реализира со координација и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

1. Процена на здравствено-еколошкиот ризик и приоритетни јавно-здравствени проблеми поврзани со здравствената екологија

1.1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик во врска со квалитетот на водите за пиење и водоснабдувањето како и воспоставување на здравствена евиденција на водоснабдувањето

Во текот на годината секој Центар за јавно здравје врши редовни санитарно-хигиенски теренски извидувања на јавните водоснабдителни објекти со оценка за сигурност на објектот и можност за евентуални загадувања и ризик по здравјето на населението. По хигиено-епидемиолошки индикации се вршат санитарно-хигиенски теренски извидувања и на индивидуални водоснабдителни објекти.

На секој градски водовод се врши санитарно-хигиенски увид 4 пати годишно, локалните селски водоводи и селата без локални водоводи најмалку 1 теренски увид годишно. Останатите јавни објекти - крајпатни чешми, споменички чешми, чешми во рекреативни подрачја и други ќе бидат опфатени најмалку еднаш годишно. Квалитетот на водата се контролира со земање мостри за бактериолошка и физичко-хемиска анализа и се издава стручно мислење.

За оние јавни водоснабдителни објекти со кои стопанисува организација за водоснабдување, обемот и бројот на анализи ќе биде утврден со договор помеѓу ЦЈЗ и јавните комунални претпријатија.

За сите јавни водоснабдителни објекти каде не стопанисува организација за водоснабдување, односно: села со сопствен водовод, села со други видови на водоснабдителни објекти, води со посебни својства - природни минерални, лековити, локални јавни водоснабдителни објекти во и вон населените места (чешми, бунари, извори, и др.), обемот и бројот на следење на квалитетот на вода за пиење согласно програмата рамковно е даден во Табела 1.1

Секој центар изработува „Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу центрите и организациите за јавно водоснабдување, како составен дел од Годишниот Извештај за остварените активности доставена до ИЈЗ на РМ.

Табела број 1.1

Центар за јавно здравје	Број на селски населби	Планиран годишен број на:	
		Санитарно-хигиенски увиди	Лабораториски анализи Физичко-хемиски Бактериолошки
Битола	184	75	900
Куманово	100	70	900
Кочани	86	96	444

Охрид	121	121	460
Прилеп	182	180	1100
Скопје	35	35	500
Струмица	51	51	480
Тетово	180	180	1200
Велес	162	162	860
Штип	36	50	800
ИЈЗ на РМ	/	50	300
Вкупно РМ:	1137	1070	7944
Цена ден.	/	1500,00	800,00
Вкупно ден.	/		7.960.200,00

Индикатор : Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење и извештај за број на реализирани увиди и земени мостри

Извршител:

Центрите за јавно здравје

Фреквенција на известување :квартално до МЗ

Извештај со коментар во 2^{ро} и 4^{то} тромесечие до ИЈЗ на РМ

1.2 Процена на здравствено-еколошкиот ризик од квалитетот на површинските води од јавно-здравствен аспект

Процена на ризикот, е врз основа на утврдениот статус и извршени лабораториски испитувања на површинските води, а особено водите за рекреативно капење од здравствен аспект.

Бројот на увиди и на земање на мостри за бактериолошка и физичко-хемиска и микробиолошка анализа ќе биде најмалку 2 пати годишно даден (Табела 2), но истиот може да се зголемува во зависност од актуелни хигиенско-епидемиолошки состојби.

Центарот подготвува „Годишна информација за санитарно-хигиенската состојба и квалитет на водите за капење на подрачјето на Центарот со мерки за асанација за заштита и/или намалување на здравствениот ризик“ која ја доставува до ИЈЗ на РМ.

Табела 1.2 Следење на квалитетот на површински води

Центар за јавно здравје	Санитарно-хигиенски увиди	Планиран годишен број Пример вода за физичко хемиска и бактериолошка анализа
Битола	16	60
Куманово	10	20
Кочани	10	32

Охрид	40	130
Прилеп	10	20
Скопје	35	70
Струмица	14	28
Тетово	26	35
Велес	23	122
Штип	9	27
Вкупно РМ:	193	544
Цена ден.	1500,00	800,00
Вкупно ден.	724.700,00	

Индикатор за следење: извештај за број на реализирани увиди и земени мостри

Извршители: Центрите за јавно здравје

Фреквенција на известување: квартално до МЗ

Извештај со коментар во 2^{ро} и 4^{то} тромесечие до ИЈЗ на РМ

1.3 Процена на здравствено-еколошкиот ризик на хигиенскиот квалитет на воздухот

Остварување на задачата се одвива со проценка на здравствено-еколошкиот ризик преку стационарен и мобилен мониторинг систем на Министерството за животна средина и ИЈЗ на РМ како и испитување на следните видови загадувачки материји во мрежата на центри за јавно здравје:

- Во сите Центри за јавно здравје ќе се следи вкупен аероседимент на 81 мерни места, а во Велес и присуство на Pb, Cd, Zn, Ni и Fe во аероседимент, како и во Куманово Pb, Cd и Zn во аероседимент со вкупно 972 месечни примероци;
- Во Центрите за јавно здравје Скопје и Велес ќе се следат лебдечки честички (чад) и SO₂-сулфур двооксид на 9 мерни места со 5475 дневни примероци;
- Олово, кадмиум и цинк во воздухот ќе се следи во Велес на 2 мерни места со вкупно 413 дневни примероци, а во Скопје само олово на 1 мерно место со 14 дневни примероци;
- СО-јаглерод моноксид ќе се следи само во Скопје на 4 мерни места со 56 примероци.

Задачата ќе се реализира со стандардни методи на земање примероци атмосферски воздух и стандардни методи на лабораториска дијагноза. Наодите за чад, SO₂, олово, кадмиум и цинк ќе се презентираат како 24-часовен просек во мг/м³ воздух, јаглерод моноксидот како часовен просек во мг/м³ воздух, а аероседиментот како месечен просек во мг/м² површина.

Мерните места и бројот на примероци од следењето на аерозагадувањето е даден во табела бр.1.3

Табела бр.1.3

Центар за јавно здравје	Аероседимент		Чад и SO ₂		Pb, Cd и Zn		CO	
	Број на :		Број на :		Број на :		Број на :	
	Мерни места	Месечни примероци	Мерни места	Дневни примероци	Мерни места	Дневни примероци	Мерни места	Дневни примероци
Битола	6	72						
Куманово	4****	48						
Кочани	4	48						
Охрид	7	84						
Прилеп	7	84						
Скопје	30	360	6	4380	1*	14	4**	56
Струмица	4	48						
Тетово	4	48						
Велес	11***	132	3	1095	2****	413		
Штип	4	48						
Вкупно РМ	81	972	9	5475	3	427	4	56

* Олово се следи 2 пати годишно по 7 дена во април/октомври во Скопје

** Јаглерод моноксид се следи 2 пати годишно по 7 дена во април/октомври само во Скопје

*** Аероседимент се следи во Велес на 7 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Pb, Cd и Zn и во Кавадарци на 4 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Ni и Fe.

**** Олово, кадмиум и цинк во цврсти честички со високоволуменски узоркува; на воздух на едно м.м. се следи секој ден, а на другото м.м. еден ден во неделата, во Велес

***** Аероседимент се следи во Куманово на 4 м.м. како вкупен аероседимент и со присуство на Pb, Cd и Zn.

Индикатор: квартален извештај за извршени мерења до МЗ и ИЈЗ на РМ
Фреквенција на известување: Извештај со коментар во 2^{ро} и 4^{то} тромесечие до ИЈЗ на РМ

Во случај на индикација за зголемена емисија на загадувачки материји на локации и во услови во кои не се можни мерења од стационарната мониторинг мрежа, Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе примени соодветно мерење со мобилна мониторинг станица и резултатите ќе ги тумачи согласно националните и меѓународни стандарди и прописи .

За оваа активност предвидени се финансиски средства во висина од 800.000,00денари

Индикатор: извештај за извршени мерења до МЗ
Фреквенција на известување: квартално
Извршител: ИЈЗ на РМ

1.4 Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето кај предучилишна и училишна популација

Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето на изложеното население се врши врз основа на добиените вредности од извршениот мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух релацијата со податоците за годишната стапка на морбидитетот од неспецифични респираторни заболувања J00 - J99, со исклучок на J10-J18, според МКБ -10 кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и села.

Во случаи на акутни состојби на загаденост на воздухот на ниво на аларм од прв, втор или трет степен, од страна на територијално надлежниот Центар за јавно здравје во најкус рок и по најкус пат ќе се известува Министерството за здравство, Институтот за јавно здравје и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Индикатор за следење: Оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и во село, како и на национално ниво по методологијата на СЗО

Извршители: Центрите за јавно здравје

Фреквенција на известување: Годишно, во 1 тромесечие

2. Безбедност на храна од јавно здравствен аспект

2.1 Следење на безбедноста на храната наменети за одредени популациони групи со цел да се превенираат болестите поврзани со небезбедна храна

Следење на безбедноста на храната наменета за одредени популациони групи со цел да се превенираат болестите поврзани со небезбедна храна ќе се врши лабораториска контрола на храната и чистотата на објектите во кои се приготвува храната за предучилишни, училишни установи, ученички, студентски домови, болнички установи и домови за згрижување на стари лица, согласно табела 1, 2 и 3 во продолжение. Активноста ќе се изведува согласно уптаството изработено од страна на Институтот.

Табела бр.1. Следење на безбедноста на храната во образовни установи

Центар за јавно	Број на	Санитарно	Број на	Број на
-----------------	---------	-----------	---------	---------

здравје	образовни установи	хигиенски увиди	годишни тестирани оброци	годишни брисеви
Битола	6	12	112	110
Куманово	10	20	80	100
Кочани	6	12	48	60
Охрид	5	10	40	50
Прилеп	5	10	40	50
Скопје	15	30	120	150
Струмица	6	12	48	60
Тетово	10	20	160	160
Велес	11	22	88	110
Штип	7	14	56	70
Вкупно	81	162	792	920
Цена ден.		1500,00	800,00	500,00
Вкупно ден.	1.366.600,00			

Табела бр.2. Следење на безбедност на храната во болници

Извршители ЦЈЗ	број на објекти	Санитарно хигиенски увиди	Број на годишни примероци за бактериолошка анализа	Број на брисеви
Скопје	6	12	48	120
Битола	4	8	32	40
Велес	6	12	48	120
Тетово	2	4	16	40
Куманово	2	4	16	40
Кочани	1	2	8	20
Штип	2	4	16	40
Струмица	1	2	8	20
Прилеп	1	2	8	20
Охрид	3	6	24	60
Вкупно	28	58	224	520
Цена ден.	/	1500,00	800,00	500,00
Вкупно ден.	523.200,00			

Табела бр.3. Следење на безбедност на храната во домови за згрижување на стари лица

Центар за јавно здравје	Број на објекти	Санитарно хигиенски увиди	Број на примероци за бактериолошка анализа	Број на брисеви
Скопје	2	4	12	20
Битола	1	2	6	10

Куманово	1	2	6	10
Прилеп	1	2	6	10
Вкупно	5	10	30	50
Цена ден.	/	1500,00	800,00	500,00
Вкупно ден.	64.000,00			

Индикатор : Извештај со број на земени анализа и превземени мерки од небезбедна храна, доставени до МЗ и ИЈЗ на РМ.

Фреквенција на известување: квартално

2.2 Проценка на хемиската контаминација на храна од пазар од домашно земјоделско производство во различни региони

За проценка на хемиската контаминација во 2014 година ќе се врши лабораториско тестирање и проценка на контаминацијата со пестициди и микотоксини. Центрите за јавно здравје во Битола, Куманово и Велес ќе земат и испитаат по 50 примероци на прехранбени шпроизводи од домашно производство за присуство на пестициди, според табелата бр 1.

Табела бр. 1 Дистрибуција на примероци за анализа на резидуи на пестициди

Група	ЦЈЗ Куманово	ЦЈЗ Битола	ЦЈЗ Велес	ИЈЗ на РМ
Овошје и нивни производи	10	10	10	30
Зеленчук и нивни производи	20	20	20	30
Жита, брашно, и нивни производи	10	10	10	40
Вкупно	50	50	50	100
Цена(ден.)	1500,00			
Вкупно ден.	375.000,00			

Центрите за јавно здравје во Скопје, Битола, Куманово и Велес ќе земат и испитаат по 50 примероци на прехранбени производи од домашно производство за присуство на микотоксини, според табелата бр 2.

Табела бр.2 Дистрибуција на примероци за анализа на микотоксини

Група	ЦЈЗ Скопје	ЦЈЗ Куманово	ЦЈЗ Битола	ЦЈЗ Велес	ИЈЗ на РМ
Млеко и производи од млеко	10	10	10	10	20
Жита, брашно и нивни производи	10	10	10	10	20
Кикирики и слични производи	10	10	10	10	20
Суво овошје	10	10	10	10	20
Кафе, какао, чај, зачини	10	10	10	10	20

Вкупно	50	50	50	50	100
Цена(ден.)	1500,00				
Вкупно ден.	450.000,00				

Индикатор за следење: Извештај со анализа на контаминираната храна, доставени до МЗ и ИЈЗнаРМ.

Рок на известување: 2-ро и 4-то тромесечие

2.3. Следење на биолошкиот квалитет на исхраната во предучилишни установи, основни училишта, ученички/студентски домови и домови за згрижување на стари лица

Биолошкиот квалитет на исхраната вклучува испитување на енергетската вредност, како и содржината на макронутриенси (јаглени хидрати, масти и протеини) и микронутриенси (витамини и минерали) во единица оброк кој се користи во исхраната на популациите опфатени со следењето.

Во 2014 година, Центрите за јавно здравје (ЦЈЗ) во РМ, по утврдена методологија базирана на база на податоци за состав на храните, ќе ја испитуваат нутритивна вредност на исхраната која се подготвува во овие установи, и тоа:

- ♦ во предучилишните установи ќе се испитуваат по пет дневни оброци во 4 сезони (пролет, лето, есен, зима);
- ♦ во училиштата со организирана целодневна исхрана ќе се испитуваат по пет дневни оброци во две сезони и тоа во пролет (март - април) и есен (ноември - декември);
- ♦ во ученичките/студентските домови ќе се испитуваат по десет дневни оброци во две сезони и тоа во пролет (март - април) и есен (ноември - декември);
- ♦ во домовите за згрижување на стари лица ќе се испитуваат по пет дневни оброци во четири сезони (пролет, лето, есен, зима).

Број на објекти и оброци по ЦЈЗ прикажани се во табелата број 2.3.

Табела 2.3. Преглед на број на објекти и оброци по ЦЈЗ

Регион на Центар за јавно здравје	Број на објекти	Број на испитани оброци
Битола	8	302
Куманово	6	140
Кочани	6	120
Охрид	6	120
Прилеп	6	130
Скопје	13	210
Струмица	4	96
Тетово	6	100

Велес	9	152
Штип	6	120
Вкупно	70	1490
Цена ден.	/	500,00
Вкупно ден.	/	745.000,00

Индикатор за следење: Извештаи за извршените активности доставен до ИЈЗна РМ

Рок на известување: Квартално

- Најдоцна до 1.04.2014 за првиот квартал;
- Најдоцна до 1.07.2014 за вториот квартал;
- Најдоцна до 1.10.2014 за третиот квартал;
- Најдоцна до 1.12.2014 за четвртиот квартал

2.4. Следење на нутритивниот статус кај предучилишни и училишни деца во функција на рана детекција на прекурсори на можни здравствени ризици за појава на хронични незаразни заболувања

На определен репрезентативен примерок деца од секој регион поединечно за Центрите за јавно здравје, презентирани во табела број 2.4. ќе се вршат испитувања за соодветните популациони групи.

Табела бр.2.4. Вкупен број на ученици кои ќе бидат опфатени за проценка на нутритивен статус

Регион на Центар за јавно здравје	Деца од предуч. установи (4-5 год.)	Второ одделение (7-8 год.)	Петто одделение	Прва година средно
Битола	141	314	314	150
Велес	250	324	324	150
Кочани	70	281	281	100
Куманово	100	325	325	150
Охрид	100	307	260	110
Прилеп	70	286	286	70
Скопје	250	365	300	150
Струмица	70	289	260	70
Тетово	200	348	348	150
Штип	70	264	264	70
Вкупно	1321	3103	2962	1170
Цена ден.	200,00			
Вкупно ден.	1.711.200,00			

Антропометриски испитувања за определување на растот и нутритивниот статус ќе се вршат со мерење на телесна висина и телесна тежина кај деца од

предучилишна возраст, второ одделение, петто одделение и прва година средно образование.

За сите популации на деца извештаите ќе се доставуваат електронски до ИЈЗ на РМ, по претходно доставен формат на документ од страна на ИЈЗ на РМ.

Извршување на активностите и испраќање на извештаи од извршените активности за процена на нутритивниот статус, по популациски групи, 10-те ЦЈЗ ќе ги доставуваат до ИЈЗ на РМ.

Индикатор за следење: Извештаи до МЗ и ИЈЗ на РМ за извршените активности

Рок на известување: Квартално и тоа :

- за првиот квартал на 2014 за децата од предучилишни установи најдоцна до 1.04.2013;
- за вториот квартал за децата од второ одделение најдоцна до 1.07.2014;
- за третиот квартал за учениците од петто одделение најдоцна до 1.10.2014;
- за четвртиот квартал за децата од прва година средно образование најдоцна до 01.12.2014.

2.5. Следење на болничката исхрана

Во 2014 година ЦЈЗ ќе ја испитуваат нутритивната вредност на стандардната исхрана во стационарните установи во РМ и при клиниките на Клиничкиот центар во Скопје, Специјалната болница за гинекологија „Мајка Тереза“, Институтот по белодробни заболувања кај децата - Козле и Градската болница „8-ми Септември“ по стандардна методологија, со динамика на испитување на 3 оброци месечно, во текот на сите 12 месеци во 2014 година.

Испитувањето на биолошкиот квалитет на исхраната вклучува испитување на енергетската вредност, како и содржината на макронутриенси (јаглени хидрати, масти и протеини) и микронутриенси (витамини и минерали) во единица оброк кој се користи во исхраната на болните без специфични нарушувања на органските системи кои би продуцирале исхрана според специфична диета.

Центрите во извештаите ќе наведат за кои болни е подготвувана храната, односно на кои одделенија е поделена, имајќи ја предвид забелешката од претходниот пасус при одбирање на оброците за анализа.

Во табелата 2.5. се прикажани активностите за секој регион на Центрите за јавно здравје.

Табела бр.2.5. Следење на нутритивниот квалитет на болничката исхрана

Центар за јавно здравје	Број на објекти	Број на испитани оброци
Битола	4	144
Куманово	2	72
Кочани	1	36
Охрид	3	108
Прилеп	1	36
Струмица	1	36
Скопје	4	144
Тетово	2	72
Велес	3	108
Штип	1	36
Вкупно	22	792
Цена(ден)	/	500,00
Вкупно (ден)		396.000,00

Индикатор за следење: Извештаи за извршените активности до МЗ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување: Квартално

- Најдоцна до 1.04.2014 за првиот квартал;
- Најдоцна до 1.07.2014 за вториот квартал;
- Најдоцна до 1.10.2014 за третиот квартал; и
- Најдоцна до 5.12.2014 за четвртиот квартал.

3.Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Центарот за јавно здравје Битола ќе врши мониторинг на бучава на 8 мерни места во Битола и Кичево, два пати годишно со одредување на индикаторите за изложеност Лден, Лвечер, Лноќ, во тек на пролет и есен. Во текот на годината ќе извршат проценка на индикаторите за ефекти, вознемиреност и нарушување на спиењето кај репрезентативен примерок од возрасната популација.

Центарот за јавно здравје Куманово ќе врши мониторинг на бучава на 10 мерни места во Куманово, два пати годишно со одредување на индикаторите за изложеност Лден, Лвечер, Лноќ, во тек на пролет и есен. Во текот на годината ќе извршат проценка на индикаторите за ефекти, вознемиреност и нарушување на спиењето кај репрезентативен примерок од возрасната популација.

Единечна цена за реализација на оваа активност изнесува „цена по мерно место од 1500,00денари“.

Извршители:

ЦЈЗ Битола, ЦЈЗ Куманово

Индикатор за следење : Извештаји за извршените активности со анализа и проценка на здравствениот ризик од бучавата, доставени до МЗ и ИЈЗ на РМ
Рок на известување : 2^{ро} и 4^{то} тромесечие

III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

Активностите од епидемиолошката дејност ќе се реализираат со цел обезбедување на стабилна и мирна епидемиолошка состојба, а врз основа на „стручно методолошкото упатството за епидемиолошка дејност“. Спроведувањето и реализацијата на програмските активности се координирани и со стручно методолошка помош од страна на ИЈЗ на РМ.

1. Следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација

1.1 Годишен извештај за заразните заболувања во 2013 година по пол и возраст на заболелите и по месец на заболувањето, за подрачјето кое го покрива Центарот, со епидемиолошки коментар.

Индикатор: извештај доставен до ИЈЗ на РМ
Рок на известување: 15.01.2014 година

1.2 Месечни билтени за движењето на заразните болести со епидемиолошки коментар врз основа на теренски епидемиолошки увиди, секојдневно прибирање, обработување и анализирање на пријавите за заразни болести и евидентирање во книга за евиденција на заразните заболувања.

Индикатор: 12 изготвени и доставени месечни билтени до ИЈЗ на РМ и Државниот санитарен и здравствен инспекторат (ДСЗИ).

Рок на известување : до десетиот работен ден во тековниот месец за изминатиот месец,

1.3 Теренски епидемиолошки увиди и анкети за следење на пријавувањето и евиденцијата на заразните заболувања и микробиолошките изолатати, во здравствените установи, со изработка на писмени информации со предлог мерки кои ќе се доставуваат до здравствената установа каде е направен увидот, до ДСЗИ, МЗ и ИЈЗ на РМ.

Индикатор: извештај доставен до ИЈЗ на РМ и МЗ
Рок на известување : квартално

2. Изготвјуваат регионални оперативни планови со "противепидемски" мерки и активности при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемија, учествуваат во нивното реализирање и стручно раководат со здравствената дејност во нивното спроведување за подрачјето кое го покрива ЦЈЗ;

Индикатор: Извештај за реализирани активности и оперативен план до МЗ,ДСЗИ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување : Веднаш ,континуирано

3. Епидемиолошки теренски увиди , анкетирање и лабораториска дијагностика по епидемиолошки индикации при појава на зголемен број заболени од заразно заболување во воспитно образовни институции, затворени колективи, населби и друго согласно позитивната законска регулатива од областа.

Индикатор: Извештај за епидемиолошки увид, број на епидемиолошки анкети, број на извршени лабораториски анализи за идентификација на причинителот .

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

4. Епидемиолошки увид и лабораториско испитување за идентификација на причинителот ќе се врши задолжително при појава на зголемен број на заболени со епидемиолошка поврзаност или епидемија од ентероколит.

Индикатор: Извештај за епидемиолошки увид со број на извршени лабораториски анализи за идентификација на причинителот за ентероколити.

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

5. Епидемиолошки испитувања, анкетирање и лабораториска дијагностика за секој случај на вирусен хепатит како и диференцијална дијагноза за типот на вирусниот хепатит.

Индикатор: Извештај за број на извршени анкети, теренски увиди и број на лабораториски анализи

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

6. Епидемиолошки анкети направени при следење на бацилоносителството врз основа на законските прописи, на лицата кои прележале цревен тифус, паратифус, бациларна дизентерија, салмонелози.

Индикатор: Број на извршени епидемиолошки анкети .

Рок на известување: квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

7. При појава на алиментарните тоksiинфекции и салмонелозите, Центрите за јавно здравје ќе вршат епидемиолошки увиди во соработка со Државната санитарна и здравствена инспекција која ќе мострира примероци на храна и предмети кои доаѓаат во контакт со храната, брисеви од работни површини и од вработениот персонал, во објектите каде се произведува, складира, подготвува и дистрибуира храната кои ќе бидат микробиолошки анализирани, а за најдената состојба ќе се изработи и достави информација со стручно мислење.

Индикатор: Број на земени мостри и брисеви за микробиолошка анализа доставена до МЗ, ДСЗИ и ИЈЗ на РМ

Рок на извештување: Информација за извршен увид доставена веднаш до ИЈЗ на РМ и МЗ

8. Континуирано следење на спроведување на задолжителна имунизација од страна на регионалниот координатор за имунизација, преку квартални теренски увиди во сите вакцинални пунктови на територијата на ЦЈЗ и пружање на стручна методолошка помош од областа на имунизацијата (одржување и примена на ладен ланец , температурен мониторинг ,чување на вакцини, евиденции и извештаи , употреба на мултидозни виали на вакцина и безбедна апликација согласно календарот за имунизација).

Индикатор: Извештај со коментар и предлог мерки од реализирани теренски увиди во вакцинални пунктови доставен до МЗ, ДСЗИ и ИЈЗ на РМ

Рок на известување : квартално

9. Следење на опфатот на задолжителната вакцинација преку следење на реализацијата на планот за имунизација и изработка на извештај за опфатот со епидемиолошки коментар , кој ќе биде доставен и до раководителот на здравствената организација која е задолжена за спроведување на задолжителната вакцинација.

Индикатор: извештај со евалуација на опфатот до МЗ, ИЈЗ на РМ, ДСЗИ и здравствената установа.

Рок на известување: 2^{ри} и 4^{ти} квартал

10. Епидемиолошка анкета и увид на вакциналниот статус во картотеката за вакцинација, како и микробиолошко испитување на сите заболени од заболувањата против кои се спроведува задолжителна вакцинација согласно епидемиолошко медицински знаења и доктринарни процедури за контрола на заболувањата против кои се спроведува задолжителна имунизација .

Индикатор: број на епидемиолошки анкети и серолошки анализи

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

11. Активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детската парализа во координација со ИЈЗ на РМ согласно усвоениот акционен план за следење на АФП случаи

Индикатор: број на доставени неделни извештаи за активен надзор на АФП, број на извршени посети, број на земени материјали доставени до ИЈЗ на РМ

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

12. Активности за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рубеола во координација со ИЈЗ на РМ, согласно усвоениот акционен план

Индикатор: број на извршени епидемиолошки увиди и анкети, број на земени материјали за лабораториско докажување

Рок на известување : квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

13. Активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија преку редуцирање на опасноста од внесување и ширење на маларија и други заболувања кои се пренесуваат преку вектори, со примена на превентивни мерки на теренска и аеродезинсекција, препораките на СЗО (Меѓународен сообраќај и здравје) , здравствен надзор и земање на периферна размаска и густа капка крв за паразитолошко - лабораториско испитување на маларија на сите лица кои пристигнуваат од овие земји .

Индикатор: број на лабораториски анализи на лица ставени под здравствен надзор

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

14. Епидемиолошко следење и контрола на природно жаришните инфекции преку теренски увиди и анкети и превземање на соодветни превентивни мерки.

Индикатор: број природно жаришни инфекции, број на превземени превентивни мерки против природно жаришни инфекции

Рок на известување : квартално до ИЈЗ на РМ и МЗ

15. Активности за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.

Активностите за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции ќе се реализираат согласно изготвениот координиран пристап и методологија изработена од страна на ИЈЗ на РМ за земање материјали , (брисеви од стерилен материјал, работни површини, стерилност на воздух и друго), од стационарните здравствени установи, согласно изготвена

динамика, при што земените материјали ќе--бидат* микробиолошки обработени во сопствените лаборатории на ЦЈЗ.

За најдената состојба ќе се изготви извештај со епидемиолошки коментар и предлог мерки и активности кој веднаш ќе се достави до ИЈЗ на РМ, ДСЗИ и здравствените установи каде се направени увидите.

Индикатор: број на извршени увиди и земени мостри доставен до МЗ
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

16. Спроведуваат дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД) - по епидемиолошки индикации согласно законските прописи, на своето подрачје и на подрачјето на оние општини каде оваа дејност не е развиена.

Индикатор: површина која е опфатена со ДДД активности
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

17. Изработка на мапа на застоени води на подрачјето кое го покрива ЦЈЗ, кое треба да биде опфатено со активностите за дезинсекција согласно акциониот план за вектор преносливи болести, врз основа на податоци добиени од страна на единиците на локалната самоуправа и теренски извидувања

Индикатор: мапа на застоени водени површини доставена до ИЈЗ на РМ
Рок на известување: 30.01.2014 год.

18. Активности за епидемиолошко следење и проучување на патиштата за спречувањето и сузбивање на зоонозите (кју треска, туларемија, беснило, лајшманиоза, лептоспирози, хеморагични трески и др.) во соработка со ветеринарната дејност.
Во случај на акумулација на случаи на зоонози, ЦЈЗ вршат теренски увиди во засегнатото подрачје во координација со ветеринарната дејност. Од добиените пријави, извршените увиди и епидемиолошки анкети за зоонози, изготвуваат информации со предлог на противепидемски мерки и истите ги доставуваат до надлежните институции.

Индикатор: Број на обработени епидемиолошки анкети за зоонози, број на теренски увиди
Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

19. Рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ-систем)

Во 2014 година, АЛЕРТ системот продолжува да функционира на територијата на целата држава, како законски регулиран систем за следење на заразни болести.

- ЦЈЗ вршат прибирање на збирни неделни извештаи и даваат стручна помош на здравствените работници -матичните доктори на нивната територија, внесување во посебен софтвер и статистичка обработка и анализа на доставените податоци, кои во електронска форма ќе ги достават како неделен извештај до ИЈЗ на РМ .

Индикатор: Број на обработени неделни извештаи добиени од матичните доктори, број на изготвени неделни, број на епидемиолошки надзори и извештаи доставени до ИЈЗ на РМ.

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

- а) При појава на алерт од одреден синдром, епидемиолошката служба при ЦЈЗ треба да изврши теренски увид за откривање на причините, и да преземе мерки за спречување и сузбивање на заразното заболување. Од извршениот увид ЦЈЗ ќе достави извештај до ИЈЗ на РМ и МЗ за резултатите, причинителот и превземените мерки за сузбивање на заболувањето.

Индикатор: Број на теренски увиди при регистрирање на алерт, број на изготвени информации од теренски увиди.

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

20. ЦЈЗ ќе вршат епидемиолошки увиди при појава на ретки болести, болести кои повторно се појавуваат или непознати/нерегистрирани досега болести во Република Македонија со стручно методолошка помош од ИЈЗ на РМ и за најдената состојба на теренот ќе доставуваат информации до соодветни надлежни институции .

Индикатор: Број на направени увиди, број на изготвени информации.

Рок на известување: веднаш и квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

21. Здравствено – воспитна дејност од областа на епидемиологијата во врска со спречувањето и сузбивањето на заразните болести и важноста и бенефитот од имунизацијата, со цел одржување на опфатот на имунизацијата на 95%, со посебен акцент кон морбили и рубеола, полиомиелит и последната нововедена ХПВ вакцина, во училишта, општини и слично , преку организирани предавања, преку средствата за јавно информирање, а врз основа на доставениот работен план .

Индикатор: Извештај за број на одржани едукации и присутни слушатели , материјали од предавањето (предавање, брошури/флаери)

Рок на известување: квартално до МЗ и ИЈЗ на РМ

Предвиден годишен обем на работа по поедини програмски активности од епидемиолошката дејност кој во зависност од епидемиолошката состојба може да биде зголемен даден во табела број 1.

Табела број 1

ЦЈЗ	Број на планирани обработени пријави за заразни болести, ИХИ, епидемии	вк број на планирани епидемиолошки активности (увиди, анкети и слично)	Вкупен број на земен материјал за ИХИ контрола
Битола	2400	390	781
Куманово	3300	510	786
Кочани	1600	386	480
Охрид	2100	360	451
Прилеп	1200	178	202
Скопје	5800	1.100	1420
Струмица	1600	397	452
Тетово	3100	478	546
Велес	3000	415	482
Штип	1500	295	290
ВКУПНО	25600	4509	5890
Потребни финансии	13.629.860,00 ден.		

В. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ИЈЗ на РМ врши координација, следење, мониторирање и евалуација над спроведувањето на Програмските јавно-здравствени активности и пружа стручно методолошка помош на 10-те ЦЈЗ.

Овие активности ги спроведува континуирано преку квартални теренски увиди во сите здравствено превентивни дејности во секој ЦЈЗ, а врз основа на Упатство со методологија за менаџирање и управување со програмата. За спроведената активност секој сектор во ИЈЗ на РМ подготвува извештај за координација, следење, стручно методолошка помош и реализација на програмските активности од страна на сите извршители и констатирана состојба со коментар.

Индикатор: детален извештај од секој сектор на ИЈЗ на РМ
Рок на известување: квартално

Реализирањето на задачите и активностите се врши организирано во сите превентивни здравствени дејности за што до Министерството за здравство се доставува извештај во рок и фреквенција согласно програмата,

а при вонредни околности и јавно здравствени закани, фреквенцијата на известувањето е веднаш.

ИЈЗ на РМ како институција номинирана од Министерството за здравство (МЗ) за координатор во различни меѓународни институции од доменот на јавното здравје, треба да го информира МЗ за секоја добиена покана за учество на настани/семинари надвор од државата, да го достави на увид материјалот подготвен за учество/презентација на настанот до МЗ-сектор за превентивна здравствена заштита и во рок од пет дена од завршување на настанот да достави информација за клучоците и препораките од учеството.

Индикатор: доставено известување ,материјал,информација
Рок на известување : Веднаш

Подготовка и спроведување на програми за континуирано професионално усовршување во соработка со други образовни институции за вработените во ИЈЗ на РМ и 10-те центри за јавно здравје , како и за други целни групи , во областа на јавното здравје .

Индикатор: годишен акционен план за континуирана едукација и извештај за спроведени едукации

Рок на извршување: прв квартал и континуирано

Извршители:ИЈЗ на РМ,Медицински факултет Скопје и Школа за јавно здравје

I. СОЦИЈАЛНО МЕДИЦИНСКА ДЕЈНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ПРОМОЦИЈА НА ЗДРАВЈЕТО

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, треба да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ .

ИЈЗ на РМ во рамките на оваа дејност, а врз основа на стручно методолошкото упатство за работа ги прибира , подготвува , анализира и води збирки на податоци согласно законот за евиденции во областа на здравството а врз основа на доставените податоци од страна на 10-те ЦЈЗ.

Активностите ќе се реализираат преку координација на секторите за социјална медицина и промоција на здравјето и Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација (Центар).

Во тек на 2014 година преку 10-те ЦЈЗ, ќе бидат доставени збирни извештаи од здравствените установи во Република Македонија во ИЈЗ на РМ , кои по извршената логичка и математичка контрола , компјутерски внес и обработка на податоците ќе се изготват годишни збирни извештаи за 2013 година за Републиката, врз основа на законската регулатива .

За потребите на државата ќе се изработат следниве збирни извештаи , публикации и информации :

1. Социјално-медицинска дејност со здравствена статистика

Во тек на 2014 година ќе продолжи спроведувањето на статистичките истражувања од областа на здравството.

Во Центарот ќе се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија.

1.1 Збирни евиденции

Збирни извештаи содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив како и податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности.

Во тек на 2014 година од здравствените установи во Република Македонија преку центрите за јавно здравје, во Институтот за јавно здравје ќе бидат доставени и обработени околу 16.500 збирни извештаи за :

- II полугодие за 2013 година, годишни збирни извештаи за 2013 година, и збирни извештаи за IV тримесечие за 2013 година за хигиенската исправност на намирниците и предметите за општа употреба и извештаи за несреќи на работа;
- за I полугодие за 2014 година и тримесечни извештаи за I, II и III тримесечие за 2014 година.

Од доставените збирни извештаи за 2013 година по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците, ќе се изготват годишни збирни извештаи :

1.1 Годишни збирни извештаи за кадар и извршена работа за 2013 година за Републиката

Индикатор: доставени извештаи до МЗ
Рок на изготвување: Мај 2014 година

Од доставените збирни извештаи за I полугодие за 2014 година и I и II тримесечие за 2014 година, по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците ќе се изготват:

1.2 Полугодишни збирни извештаи на ниво на Република Македонија за 2014 година .

Индикатор : доставени извештаи до МЗ

Секторот за статистика преку теренски квартални посети во 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија ги спроведе стручно методолошка помош за правилната примена на МКБ-10 и примената на другите параметри во збирните извештаи, а со цел квалитетна обработка на податоците од збирните евиденции, како и во здравствените установи во соработка со стручните лица од центрите за јавно здравје на подрачјата што ги покриваат, што ќе допринесе подобрување во доставувањето на здравствено-статистичките податоци по однос на квалитет и квантитет.

Индикатор: доставен извештај до МЗ за теренска посета и стручно методолошка помош во ЦЈЗ

Рок на известување:

квартално

1.3 Здравствени публикации во Република Македонија за 2013 година

Заради поширока достапност за користење на здравствено-статистичките податоци од збирните и индивидуалните здравствено-статистички евиденции во тек на 2014 година ќе бидат изготвени следниве публикации:

а. „Здравствена карта на Република Македонија, 2013“.

Здравствената карта на Република Македонија за 2013 година, како публикација од овој вид на презентирање на податоци е форма на континуирано годишно објавување на актуелните здравствени податоци за Република Македонија и врз основа на официјалните податоци кои ги прибира и обработува Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација при Институтот за јавно здравје на Република Македонија, а се доставуваат од здравствените установи преку Центрите за јавно здравје и Државниот завод за статистика.

Здравствената карта ќе се изготви во вид на табели и картограми во три дела: I - општ дел - ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија прикажана воопшто и според нивоите на здравствената заштита - примарна, секундарна и терциерна.

II и III дел - ја прикажуваат состојбата на здравствената заштита по здравствени региони.

Податоците ќе дадат прикажани на : обезбеденоста на населението со здравствените кадри и извршените услуги по здравствените дејности, болничките здравствени установи по видови, број на болнички постели, лекувани болни, просечно лекување на болните, искористеност на болничките капацитети и обрт на болнички постели.

Ќе бидат прикажани и утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничката дејност и морбидитетот регистриран во болничко-стационарните здравствени установи, заразните заболувања против кои се врши имунизација како и општиот и доенечкиот морталитет и најчести причини за смрт.

Индикатор:
Рок на изготвување:

доставена публикација
Септември 2014 година

б.Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2013

Од обработените податоци од извештаите за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности ќе се изготви годишна публикација „Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2013“ со податоци за утврдени заболувања и состојби презентирани по општини, здравствени региони, статистички региони и вкупно за Република Македонија.

Морбидитетот за утврдените заболувања и состојби ќе биде прикажан на 10000 соодветно население по групи на заболувања (субтотали) во сите амбулантно-поликлиничките дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младина, здравствена заштита на деца, здравствена заштита на жени, заштита и лекување на устата и забите и белодробни болести и туберкулоза).

Во дијаграмите ќе биде дадена структура на најзастапени утврдени групи на заболувања и состојби во секоја амбулантно-поликлиничка дејност презентирани вкупно за Република Македонија и по статистички региони.

Индикатор:
Рок на изготвување:

доставена публикација
Октомври 2014 година

в.Мрежа на болничките здравствени установи за 2013 година

Годишната публикација „Мрежа на болничките здравствени установи за 2013 година“ ќе се изготви од обработените податоци од збирните извештаи за болничко-стационарно лекувани болни. Ќе биде прикажана мрежата на болничките здравствени установи, број на лекувани болни, остварени болнички денови, како и други релевантни показатели, на секундарно и терциерно ниво на здравствена заштита, за Република Македонија по 8 статистички региони.

Индикатор:
Рок на изготвување:

доставена публикација
Октомври 2014 година

г.Специјалистички служби во Република Македонија во 2013 година

Годишната публикација „Специјалистички служби во Република Македонија во 2013 година“ ќе се изготви од обработените податоци од збирните извештаи

за специјалистички служби, добиени од здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија.

Податоците за работници и посетите во областа на специјалистичко-консултативна дејност ќе бидат презентирани во табели и дијаграми преку кои ќе бидат прикажани кадарот (по профил и степен на стручна подготовка) и посетите, според видот на здравствена установа, ниво на здравствена заштита (секундарна и терциерна здравствена заштита), по општини и вкупно за Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Декември 2014 година

д.Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2013 година

Годишната публикација „Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2013 година“ ќе се изготви од обработените податоци од збирните извештаи за кадар и организациона структура во здравствените установи. Публикацијата ќе го презентира целокупниот кадар, здравствен и нездравствен, во здравствените установи во јавниот и приватниот сектор во Република Македонија. Податоците ќе бидат презентирани во табели, дијаграми и картограми по профил и степен на стручна подготовка, според видот на здравствената установа, ниво на здравствена заштита (примарна, секундарна и терциерна) по општини и на ниво на Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Ноември 2014 година

1.4 Индивидуални евиденции

Во тек на 2014 година од здравствените установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, во Институтот за јавно здравје ќе бидат доставени и обработени околу 55.000 индивидуални евиденции. Индивидуалните пријави се доставуваат до одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје најдоцна до секој 5-ти во месецот за претходниот месец, се доставуваат најдоцна до секој 10-ти во месецот до Институтот за јавно здравје на Република Македонија

а)Регистар за рак на Република Македонија

Пријавите за малигни заболувања ќе се прибираат од сите здравствени установи во Република Македонија, преку центрите за јавно здравје. Како дополнителен извор за пријавување на дијагностицираните неоплазми ќе се прибираат и патохистолошките наоди за малигномите, податоците за

умрените од малигни неоплазми, како и податоците за болничко лекуваните лица од малигни заболувања.

Ќе се врши контрола, идентификација, обработување и анализирање на околу 6000 пријави за малигни неоплазми. Ќе бидат обработени и околу 3500 извештаи за умрени лица од малигни заболувања од Државниот завод за статистика, како и околу 5.500 патохистолошки наоди и околу 12.500 извештаи за болничко лекувани лица.

Водењето на регистарот е компјутерски по сите утврдени модалитети: пол, возраст, место на живеење, дата на пријавување, патохистолошки наод и стадиум на заболувањето.

Во тек на 2014 година ќе се изготви годишна публикација „Регистар за рак на Република Македонија, 2013“ и ќе се достави до Министерството за здравство.

Индикатор:	доставена публикација
Рок на изготвување:	Октомври 2014 година

б) Регистар за шеќерна болест на Република Македонија

Регистарот за шеќерна болест, формиран 1996 година, ќе продолжи да работи според утврдената методологија за водење на регистар, а во согласност на современите барања и насоки дадени од СЗО. Во тек на годината ќе бидат прибрани и обработени и компјутерски внес на околу 26.000 пријави за шеќерна болест.

Во тек на 2014 година од обработените податоци за 2013 година ќе биде изготвена годишна публикација “Регистар за шеќерна болест на Република Македонија, 2013“. Во публикацијата ќе бидат прикажани инциденца и преваленца на шеќерната болест по сите можни параметри, на ниво на Републиката, според пол, возрасни групи, занимања, место на живеење (град-село), тип на шеќерна болест, , вид на лекување, компликации и друго.

Индикатор:	доставена публикација
Рок на изготвување:	Јули 2014 година

ц) Регистри за незаразни болести

Во 2014 година ИЈЗ на РМ ќе спроведува прибирање на пријави за исхемична болест на срцето (7000); брубрежна инсуфициенција (1700); психози (5500); алкохолизам и други зависности (2500); професионални заболувања (40); интоксикации (троења) (400) и сообраќаен траматизам (3700).

Во врска со овие статистички истражувања во тек на 2014 година ќе се преземат активности и мерки преку директни посети на терен со цел што поредовно и поцелосно доставување на пријавите. Ќе се приберат околу 21000 пријави за сите наведени незаразни болести (без пријави за шеќерна болест и малигни неоплазми), ќе се изврши логична контрола на податоците.

Во тек на 2014 година се предвидува да се формираат регистри за наведените незаразни болести според одредени софтверски програми.

д) Болнички морбидитет во Република Македонија, 2014

За изготвување на годишната публикација „Болнички морбидитет во Република Македонија, 2014“ ќе бидат користени податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија за подрачјата што ги покриваат до Институтот за јавно здравје на РМ каде ќе бидат обработени на ниво на Република Македонија.

Во публикацијата ќе бидат прикажани структура (процентуална застапеност) на лекувани болни во болничко-стационарни здравствени установи по групи на болести (субтотали) и стапки на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население.

Податоците за болничкиот морбидитет дистрибуирани по статистички региони во Република Македонија ќе бидат презентирани во табеларни прегледи и дијаграми.

Најчести болести од кои се лекувани болни во болничко-стационарна дејност во Република Македонија ќе бидат прикажани со дијаграми за структурата и морбидитетот одделно за секој статистички регион.

Во публикацијата ќе се презентира со дијаграми и посебен компаративен преглед по статистички региони поединечно за секој субтотал од најчестите групи на болести.

Индикатор:

доставени публикации

Рок на изготвување под точки „ц“ и „д“:

Декември 2014 година

1.5 Морталитет во Република Македонија во 2013 година

Во тек на 2014 година со обработка на податоците за умрени лица во 2013 година превземени од Државниот завод за статистика ќе биде изготвена годишна публикација „Морталитет во Република Македонија во 2013 година“.

Во публикацијата ќе бидат прикажани структура (процентуална застапеност) на умрени лица по групи на болести (субтотали) и стапки на морталитет пресметани на 100.000 соодветно население.

Податоците за најчести причини за смрт кај населението во Република Македонија ќе бидат дистрибуирани по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

Во публикацијата ќе биде прикажан со дијаграми и посебен компаративен преглед на морталитетот од најчестите групи на болести како основна причина за смрт по статистички региони кај населението во Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Септември 2014 година

1.6 Одржување и развој на интернет страницата на ИЈЗ на РМ, редовно ажурирање со поставување на публикации, информации, анализи, брошури и други материјали преку in-design во PDF формат за потребите на Центарот за статистичка обработка на здравствените податоци, публицистика и едукација како и за потребите на сите сектори во ИЈЗ на РМ и Министерство за здравство .

Рок на изготвување : Задачата е континуирана.
Индикатор : квартален извештај за поставени материјали на web-страница

2. Социјално-медицинска дејност со промоција на здравје

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, треба да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на ЦЈЗ.

Секторот дава стручна методолошка помош од областа на јавното здравје во заштитата на здравјето , унапредувањето на здравјето, скринингот на населението и следењето на болестите.

ИЈЗ на РМ преку Секторот за промоција, анализи и следење на незаразни болести во рамките на оваа дејност, а врз основа на стручно методолошкото упатство за работа ќе ги реализира следниве активности:

2.1 Развивање и имплементација на Акционен план за превенција на конзумирање алкохол и пушење цигари кај деца и млади како составен дел на училишните програми

Индикатор: Акционен план
Рок на изготвување: мај 2014 година

2.2 **Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет во Р. Македонија**

Индикатор: Изготвена информација
Рок на изготвување: септември 2014 година

2.3 **Информација за искористеноста на болничките капацитети во Р. Македонија**

Индикатор: Изготвена информација
Рок на изготвување: јули 2014 година

2.4 **Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во Р. Македонија**

Индикатор: Изготвена информација
Рок на изготвување: септември 2014 година

2.5 **Извештај за здравјето и здравствената заштита на населението во Република Македонија во 2013 година**

Индикатор: Изготвен извештај
Рок на изготвување: октомври 2014 година

2.6 **Истражување и изработка на студија за однесувањето на децата на 13,14 и 15годишна возраст кон здравјето (Health behavior of school children) во Р. Македонија како дел од интернационална студија**

Индикатор: доставена студија до МЗ
Рок на изготвување: јануари - декември 2014

2.7 **Изготвување Извештај за работа на советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје**

Индикатор: доставен извештај до МЗ
Рок на изготвување: квартално

2.8 **Здравствена промоција – здравствено воспитување врз основа на подготвен и доставен работен план и во координација со Министерството за здравство**

- a) Организација и спроведување на промотивни акции и кампањи, предавања и трибини, пропратени со печатен материјал за : правилна исхрана, здрави стилови на живот, превенција на хронични незразни болести, бенефити од физичка активност, штетноста од пушењето и алкохолот
- b) одбележување на соодветни светски денови, недели (пример: Светски ден на срцето, Светски ден на дијабет, Ден на борба против пушење, Светски ден за сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, 16 Дена за борба против насилството врз жената и друго) пропратени со печатен материјал.

с) Следење и координација на промотивно едукативните активности на 10-те ЦЈЗ

Рок на извршување:

квартално

Индикатор :извештај за активности на ИЈЗ на РМ и збиен извештај за 10-ЦЈЗ за реализирани промотивно едукативни активности, доставени до МЗ

2.9 Изработка на брошура во количина од 100 примероци за однесувањето на децата кон здравјето на возраст од 11-14 годишна возраст

Рок на извршување:

прв квартал

Индикатор:

отпечатена и доставена брошура до МЗ

II. САНИТАРНО ХИГИЕНСКА ДЕЈНОСТ СО ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, треба да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за динамиката на реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ како извршители .

1. Процена на здравствено-еколошкиот ризик и приоритетни јавно-здравствени проблеми поврзани со здравствената екологија

1.1 Процена на здравствено-еколошкиот ризик во врска со квалитетот на водите за пиење и водоснабдувањето како и воспоставување на здравствена евиденција на водоснабдувањето преку изработка на анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, врз основа на извештаите од извршените увиди и анализи од страна на 10-теЦЈЗ за остварените активности.

Индикатор за следење: Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу центрите и организациите за јавно водоснабдување.

Рок на известување :

2^{ро} и 4^{то} тромесечие

1.2 Вирусолошка анализа на водата за пиење

Инфективните заболувања, предизвикани од вода за пиење се распространети насекаде во светот и претставуваат јавно здравствен проблем. Вирусите може да предизвикаат хидрични (преку вода) заболувања како што се само-лимитирачките гастроентерити, но и посериозни заболувања како што се појавата на менингит и полиомиелит,дезинтерија а во некои ситуации може да предизвикаат и смртен исход. Овој вид на инфекции настануваат или преку директна експозиција со пиење на вода или преку храна која се консумира во свежа состојба контаминирана со ваква вода како на пример

салати, овошје и слично Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе спроведе вирусолошка анализа на водата за пиење која е предвидена со Правилникот за безбедност на вода (Службен весник на РМ број 46/08 година) во дел В, табела: индикаторски дополнителни параметри, испитување на вируси: ентеро, полио, ехо, коксаки, рео, адено, хепатит А вирус и други (пример: норовирус, ротавирус, хепатит Е вирус-ХЕВ).

Мониторинг на вирусите во водата за пиење ќе ги опфати 7-те града со број на жители над 40.000 и тоа во : Куманово, Битола, Прилеп, Тетово, Велес, Охрид и Штип, со по една (1) годишна анализа и

Мониторинг на вирусите во водата за пиење од Скопје со фреквенција еднаш (1) месечно во период од мај до декември 2014 година (вкупно 8 анализи годишно), преставени со временска рамка и количина во табела број 1.

Видот на потребната апаратура и реагенси за набавка е преставена во табела број 2 и истата ќе биде реализирана од сопствени средства на МЗ.

Согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу Институтот за јавно здравје на Република Македонија и Јавните комунални претпријатија кои се одговорни за јавно водоснабдување, ќе се изготви „Анализа на проценката на здравствениот ризик од потенцијално присуство на вируси во водата за пиење“ како составен дел од Годишниот Извештај за остварените активности.

Табела број 1

Подактивности	Рокови/ временски период	Индикатори	Број	Цена (единечна во ден.)	Вкупен износ во (ден)
Апаратура за испитување на вируси во вода за пиење	Набавка во прв квартал 2014 Таспишан тендер 15.01.2014	Набавени апарати и усвоена методологија	1	3.448.500,00	3.448.500,00
Мониторинг во 7 града со над 40000 жители	Еднаш годишно	Анализирани примероци	7	8.000,00	56.000,00
Мониторинг во Скопје	Еднаш месечно, мај-декември	Анализирани примероци	8	5.500,00	44.000,00
Проценка на здравствен ризик од присуство на вируси во вода за пиење	Два пати годишно, 2. и 4. тримесечие	Извештај	2	25.000,00	50.000,00
Вкупно:					3.598.500,00

Индикатор за следење: Анализа/извештај на проценката на здравствениот ризик од потенцијално присуство на вируси во водата за пиење.

Извршител: Институт за јавно здравје на Република Македонија

Фреквенција на известување: 2 пати годишно, во 2 и 4 тримесечие

Табела број 2

Потребни апарати/реагенси	Цена (денари)
---------------------------	------------------

Опрема за концентрација на водата - систем за филтрација	800 000
Специјални филтри	30 000
фрижидер на -70°Ц	120 000
Реагенси за концентрација на водата (магнезиум хлорид, ТРИС, говедски екстракт и др)	15 000
микроконцентратори со хроматографски гел (100 парчиња во пакување)	80 000
Центрифуга со ротор соодветен за микроконцентратор (11,5-12 см)	350000
Реагенси за концентрација и пурификација на вирус (на пр Декстран, полиетилен гликол и др)	15 000
Реагенси за екстракција на нуклеинска киселина (NuclisensLysis buffer + magnetic silica particles за 48 примероци)	33 500
Апарат за секвенционирање	1 500 000
Реагенси за секвенционирање	50 000
микроцентрифуга	360 000
вакум блотинг систем со вакум пумпа	360 000
позитивно наелектризирани мембрани за хибридизација	20 000
Помошни реагенси за хибридизација	15 000
Вкупна цена на апарати/реагенси	3.448.500,00

Индикатор за следење: објавен тендер , записник од прием на набавена опрема од страна на комисија ИЈЗ на РМ и МЗ

Извршител: Институт за јавно здравје на Република Македонија

Фреквенција на известување: 15.01.2014 год. и прво тромесечие

1.2 Процена на здравствено-еколошкиот ризик од квалитетот на површинските води од јавно-здравствен аспект

Врз основа на утврдениот статус и извршени лабораториски испитувања на површинските води, а особено водите за рекреативно капење од здравствен аспект извршени од страна на 10-те ЦЈЗ во РМ, ќе се изработат извештаи за санитарно-хигиенската состојба и квалитет на водите за капење на подрачјето на Републиката со мерки за асанација за заштита и/или намалување на здравствениот ризик со проценка на ризикот и истите ќе бидат составен дел од годишниот извештај.

Индикатор за следење:

Доставени два извештаја до МЗ

Рок на известување:

2^{ро} и 4^{то} тромесечие

1.3. Санитарно-хигиенски увиди и стручна проценка на состојбата на Филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење

Институтот за јавно здравје на Република Македонија ќе врши редовен увид во начинот на функционирање и одржување, а во функција на подобрување на состојбата на филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење во : Берово, Битола, Велес, Винаца, Куманово, Пехчево, Пробиштип, Струмица, Свети Николе и Охрид.

Предвидено е да се направат вкупно два (2)увиди во филтер станици во секој квартал , освен во третиот квартал (летната сезона) кога ќе се направат вкупно 4 увиди во филтер станици за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење.

Врз основа на извршените увиди ИЈЗ на РМ ќе подготви стручни проценки за начинот на функционирање и одржување на Филтер станиците за кондиционирање на површински води кои се наменети за вода за пиење квартално , како и збирен извештај за состојбата како составен дел од Годишниот Извештај за остварените активности.

Индикатор за следење:	извештај
Извршител:	ИЈЗ на РМ
Фреквенција на известување:	квартално

1.4 Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето кај предучилишна и училишна популација

Проценката на ризикот од хигиенскиот квалитет на воздухот врз здравјето на изложеното население се врши врз основа на добиените вредности од извршениот мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух релацијата со податоците за годишната стапка на морбидитетот од неспецифични респираторни заболувања J00 - J99, со исклучок на J10-J18, според МКБ -10 кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и села.

Индикатор за следење: Оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни (0-6 годишна возраст) и училишни деца (7-14 годишна возраст) во град и во село, како и на национално ниво по методологијата на СЗО .

Рок на известување: 30 ноември 2014

2. Безбедност на храна од јавно здравствен аспект

2.1 Процена на здравствениот ризик од безбедноста на храната која ја консумира населението

Со цел превенција на болестите поврзани со небезбедна храна ќе бидат анализирани сите достапни податоци за безбедноста на храната која се увезува, произведува и става во промет во РМ, во една интегрирана анализа со приказ на трендови и препораки за надминување на констатираните состојби.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната и предметите кои се во допир со храната

Извршители:

ИЈЗ на РМ

Рок на известување:

декември 2014

2.2 Процена на здравствениот ризик од безбедноста на храната која ја конзумираат вулнерабилните групи како што се предшколски и школски деца, болни лица и стари лица во домови.

Со цел превенција на болестите поврзани со небезбедна храна ќе бидат анализирани сите податоци за безбедноста на храната која се припрема и послужува во градинки, училишта, ученички домови, болници, старечки домови од аспект на микробиолошката безбедност и степенот на чистота во институциите во една интегрирана анализа со приказ на трендови и препораки за надминување на констатираните состојби.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната во образовни, здравствени институции и старечки домови.

Извршители:

ИЈЗ на РМ

Фреквенција на известување:

2-ро и 4-то тромесечје

2.3 Проценка на присуството на хемиска контаминација на храна од пазар од домашно земјоделско производство во различни региони

Лабораториско тестирање на 100 примероци од зеленчук, овошје и нивни производи од пазарите на територијата на Република Македонија, за резидуи на пестициди. Примероците ќе бидат земени од оние региони (Скопје, Тетово, Охрид, Струмица, Кочани), каде што не постои можност да испитуваат Центрите за јавно здравје. Во истите региони ќе бидат земени и анализирани 100 примероци за резидуи на микотоксини, и тоа жита и нивни производи, кикирики и слични производи, суво овошје, зачини.

Проценка на здравствениот ризик од хемиска контаминација на зеленчукот со пестициди и микотоксини, анализирани во Институтот и Центрите за јавно здравје, со препораки за исхрана на населението на Република Македонија.

Индикатор за следење:

Извештаји за извршените активности до МЗ

Фреквенција на известување:

2-ро и 4-то тромесечие

Извршители:

ИЈЗ на РМ

3. Исхрана и исхранетост на популациони групи во РМ

3.1 Следење на биолошкиот квалитет на исхраната во предучилишни установи, основни училишта, ученички/студентски домови и домови за згрижување на стари лица

Врз основа на извршените анализи на 10-те ЦЈЗ за одредување на биолошката вредност на целодневни оброци во исхраната која се подготвува во предучилишните установи за престој на деца и за ученици кои имаат организирана целодневна исхрана во основни училишта и ученички/студентски домови, ИЈЗ на РМ ќе изготви целосен извештај на национално ниво за карактеристиките на исхрана во испитуваните популациони групи.

Индикатор: Извештај до МЗ на национално ниво.
Рок на известување: 15.12.2014 година

3.2. Следење на нутритивниот статус кај предучилишни и училишни деца во функција на рана детекција на прекурсори на можни здравствени ризици за појавана хронични незаразни заболувања

ИЈЗ ќе изготви извештај за состојбите кај децата во однос на степените на зголемена телесна тежина, здебеленост и потхранетост, по региони и на национално ниво за Република Македонија, за популационите групи на деца на предучилишна возраст, ученици од второ одделение, ученици од петто одделение и ученици од прва година средно образование, проследен со проценка на здравствениот ризик.

Индикатор: Извештај на национално ниво до МЗ
Рок на известување: квартално
15.04.2014 за децата на предучилишна возраст;
15.07.2014 за учениците од второ одделение;
15.10.2014 за учениците од петто одделение;
15.12.2014 за учениците од прва година средно образование.

3.3. Следење на болничката исхрана

Врз основа доставените извештаи на испитаната нутритивна вредност на исхрана во стационарните установи во РМ, ИЈЗРМ ќе изготви извештај за нутритивниот квалитет за исхраната во болниците во РМ.

Индикатор: Извештај до МЗ за нутритивниот квалитет за исхраната во болниците во Република Македонија.
Рок на известување: 15.12.2014 година

4. Проценка на просечниот дневен внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија

Врз основа на податоците објавени во публикацијата на Државниот завод за статистика „Потрошувачка на домаќинствата во Република Македонија, 2013“,

ИЈЗнаРМ ќе го процени просечниот дневен диететски внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија.

Индикатор: Извештај до МЗ за просечниот дневен диететски внес на макро и микронутриенси на населението во Република Македонија.

Рок на известување:

15.12.2014 година

5. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Со цел превенција на болестите поврзани со изложеност на зголемено ниво на бучава ќе се изврши анализа на податоците за индикаторите $L_{ден}$ и $L_{ноќ}$, во урбаните средини Скопје, Куманово, Битола и Кичево, согласно стандардизирана методологија. Исто така ќе бидат одредени индикаторите за ефекти кај изложената популација, како што се вознемиреност и нарушување на спиењето.

Индикатор за следење: Анализа и проценка на здравствениот ризик од изложеност на бучава во животната средина со препораки за управување со ризикот.

Извршител:

ИЈЗ на РМ

Фреквенција на известување:

декември 2014 година

6. Проценка на здравствено-еколошкиот ризик од јонизирачко зрачење

Активностите ИЈЗ на РМ ќе ги реализира преку следење на параметрите од извршените мерења, согласно табеларениот преглед во табела 1, табела 2 и табела 3.

Табела 1 Следење на надворешно гама зрачење

	Амбиентален дозен еквивалент	
Надворешно гама зрачење	Скопје	365
	Велес	365
	Неготино	365
	Гевгелија	365
	Струмица	365
	Берово	365
	Крива Паланка	365
	Дебар	365
	Кичево	365
	Крушево	365
	Охрид	365
	Битола	365
ВКУПНО	4380	
цена	500,00	

Вкупно ден.	2.190.000,00
-------------	--------------

Табела 2 Следење на јонизирачко зрачење на вода, воздух, почва

средини	локации	алфа и бета	Број на годишни анализи	
			гама	⁹⁰ Ср
Воздух	Скопје	48	48	2
	Битола	48	48	2
	Гевгелија	48	48	2
Површинска вода	Р. Вардар	12	12	2
	р. Лепенец	12	12	2
	Охридско езеро	12	12	2
Седимент	Р. Вардар		2	2
	р. Лепенец		2	2
	Охридско езеро		2	2
Почва	Скопје		6	2
	Битола		6	2
	Злетово		6	2
Атмосферски талози	Скопје	365	12	2
	Охрид	12	12	2
	Гевгелија	12	12	2
Водоводи	Охрид	12	4	4
	Скопје	12	4	4
	Битола	12	4	4
цена		3200,00	500,00	5800,00
Вкупно ден			2.305.600,00	

Табела 3 Следење на јонизирачко зрачење на храна

Видови Храна	број на анализи	
	гама	⁹⁰ Ср
Градинарски култури	15	15
Добиточна храна	15	15
Лозарски култури	2	2
Овоштарски култури	5	5
Леб, брашно, млеко	20	20
Месо	3	3
ВКУПНО	60	60
цена	500,00	5800,00
Вкупно ден.		378.000,00

Во случај на нуклеарен акцидент мониторингот ќе биде проширен и тоа на подрачје на цела Република, согласно наменски изготвена оперативна Програма

Индикатор за следење: Изготвена Информација за наодите, проценетиот ризик и предлог мерки за санација

Рок на известување: квартално и годишна информација

7. Информација за проценка на експозицијата и идентификација на здравствениот ризик на експонирани работници

Ќе се подготви Информација за проценка на експозицијата и специфичниот доза-одговор ефект кај 1300 лица професионално експонирани на јонизирачки зрачења, а врз основа на агрегирани податоци од извршени периодични прегледи за следење на здравствената состојба согласно законската регулатива за безбедност и здравје при работа, најмалку еднаш годишно со предлог за минимизирање на здравствениот ризик.

Индикатор за следење: Изготвени Информации за наодите, проценетиот ризик и предлог мерки за санација

Рок на известување: 3^{то} тромесечие

8. Програма за мониторинг на концентрацијата на радонот во Република Македонија

Етаблирање на континуираниот мониторинг со цел:

- детално мапирање на територијата на Република Македонија во поглед на радонскиот потенцијал,
- определување на ризиците од изложеноста на радонот по географски и геолошки подрачја
- определување на ризиците од изложеноста на радонот во училишта, градинки, здравствени центри и друго,
- креирање на екстензивна база на податоци која ќе биде корисна основа за ремедијација на радонот од постојни објекти како и градба на нови објекти,
- креирање на база на податоци како основа за корелација и епидемиолошки студии на канцерогени заболувања во Република Македонија.

8.1. Определување на концентрацијата на радонот во затворени простории како домови за живеење, детски градинки, училишта, центри за лекување и рехабилитација

Определувањето на просечната годишна ефективна доза од изложеност на Радонот ќе се врши со:

- поставување на 4000 пасивни детектори во зимски и летен период, согласно табела број 1;
- дополнителни мерења на дозата на јонизирачко зрачење и гамаспектрометрија на лице место

За објектите каде ќе се измерат вредности над референтните, мерењата ќе бидат верифицирани со повторни мерења на истите локации.

Податоците, по претходна валидација ќе бидат внесени во база на податоци која дополнително ќе содржи информации и за гео-координатите на извршените мерења, вид на градежен материјал на објектот, тип на градба, година на градба, начин на греење, вентилација, катност, број на станари (за објекти за домување) и слично.

Од добиените податоци ќе се креира мапа на Република Македонија за изложеност на населението на радон во објекти за живеење и работа и истата континуирано ќе се ажурира.

Табела број 1. Локации и број на објекти предвидени за тестирање на ниво на радон

Општина	Површина (km ²)	Жители	Вкупно објекти за живеење	Број објекти за тестирање
Чешиново-Облешево	133	7.490	2.960	7
Берово	597	13.941	6.742	16
Делчево	423	17.505	7.163	17
Карбинци	231	4.012	1.468	4
Кочани	357	38.092	14.464	35
Лозово	166	2.858	1.073	3
Македонска Каменица	189	8.110	2.971	7
Пехчево	208	5.517	2.877	7
Пробиштип	326	16.193	7.337	18
Штип	583	47.796	18.270	45
Свети Николе	483	18.497	7.157	17
Виница	432	19.938	6.655	16
Зрновци	52	3.264	1.341	3
Кратово	375	10.441	4.951	12
Крива Паланка	482	20.820	9.448	23
Куманово	432	105.484	33.468	83
Липково	270	27.058	5.790	14
Ранковце	240	4.144	2.233	6
Старо Нагоричане	515	4.840	3.598	8
Битола	790	95.385	37.225	92
Демир Хисар	480	9.497	4.327	11
Долнени	418	13.568	4.700	11
Кривогаштани	88	6.150	2.191	5
Крушево	190	9.684	3.519	7
Могила	255	6.710	2.385	5

Новаци	755	3.549	1.723	3
Прилеп	1.198	76.768	29.673	73
Ресен	549	16.825	8.233	20
Боговиње	141	28.997	7.341	18
Брвеница	164	15.855	3.776	9
Гостивар	375	81.042	20.339	50
Јегуновце	174	10.790	3.029	7
Маврово	856	8.618	4.842	12
Теарце	137	22.454	5.480	14
Тетово	262	86.580	22.592	56
Врапчиште	157	25.399	5.820	14
Желино	201	24.390	5.325	13
Чаир	53	64.773	17.127	43
Чучер Сандево	215	8.493	3.925	10
Аеродром	21,85	72.009	23.754	59
Арачиново	38	11.597	2.442	5
Бутел	60,79	36.154	11.077	27
Центар	9	45.412	18.848	46
Гази Баба	92	72.617	22.815	56
Ѓорче Петров	63	41.634	13.938	34
Илинден	97	15.894	5.252	13
Карпош	21	59.666	22.849	56
Кисела Вода	43	57.236	20.237	50
Петровец	222	8.255	3.617	9
Сарај	230	35.408	7.837	19
Сопиште	223	5.656	3.398	8
Студеничани	276	17.246	4.349	11
Шуто Оризари	6	22.017	5.263	12
Зелениково	177	4.077	1.666	4
Богданци	114	8.707	3.006	7
Босилово	143	14.260	4.036	10
Гевгелија	484	22.988	9.292	22
Конче	233	3.536	1.175	3
Ново Село	257	11.567	4.158	10
Радовиш	502	28.244	9.833	24
Стар Дојран	129	3.426	2.116	5
Струмица	311	54.676	18.473	45
Валандово	331	11.890	4.050	10
Василево	231	12.122	3.360	8
Центар Жупа	107	6.519	1.583	3
Дебар	85	19.542	4.606	11
Дебарца	423	5.507	4.355	11
Другово	385	3.249	2.429	6
Кичево	838	56.734	10.226	25

Македонски Брод	875	7.141	4.721	11
Охрид	392	55.749	28.437	70
Осломеј	121,09	10.425	3.291	8
Пласница	54	4.545	1.225	3
Струга	469	63.376	18.834	46
Вевчани	35	2.433	715	2
Вранештица	109	1.322	1.015	2
Зајас	161	11.605	3.190	7
Чашка	727	7.673	3.839	10
Демир Капија	312	4.545	1.789	4
Градско	291	3.760	1.436	4
Кавадарци	998	38.741	16.324	40
Неготино	414	19.212	7.369	18
Росоман	133	4.141	1.663	4
Велес	518	55.108	20.717	52
Вкупно				1704

8.2. Определување на концентрацијата на радонот во почвата

Определувањето на концентрацијата на радонот во почвата ќе се врши со теренски мерења со активна метода.

Мерењата ќе бидат извршени на 360 приоритетни локации од геолошки аспект. Селекцијата ќе биде извршена во консултација со Геолошкиот институт на Република Македонија и користење на релевантните геолошки мапи.

Валидираните податоци ќе бидат континуирано внесувани во база на податоци и на мапа на Република Македонија.

8.3. Изработка на информативни материјали

Изработка на информативни материјали за општата популација:

- Запознај го радонот, се работи за твоето здравје
- Намали го ризикот од радон
- Уште една причина да престанете со пушењето

Изработка на информативен материјал за здравствените работници, приоритет за матичните лекари.

Со цел реализирање на активноста потребно е набавка на опрема прикажана во табела број 2.

Финансиската распредела на активности по цена и количина е преставена во табела број 3

Табела број 2 : Набавка на опрема

	Опрема	Производител	Модел	број	цена (ден.)	Вкупна цена (ден.)
1.	Радон детектори	Radosys Унгарија	RSKS (C39)	4000	180,00	720.000,00
2.	Радон детектор – Активна метода	SARAD, GmbH, Германија	RTM 2200 со придружни сонди	1	1.188.000,00	1.188.000,00
4.	лаптоп за теренски мерења	DEEL		2	36.000,00	72.000,00
5.	Софтвер за GIS мапирање	Во постапка на избор	Во постапка на избор	1	60.000,00	60.000,00
ВКУПНО						2.040.000,00

Индикатор: записник од прием на набавена опрема од страна на комисија ИЈЗ на РМ и МЗ

Рок на извршување: објавување на тендер 15.01.2014год., набавена опрема прво тромесечие

Извршител: ИЈЗ на РМ

Табела број 3

активност	количина	Цена (ден.)	Вкупна цена (ден.)
Лабораториска подготовка и отчитување на пасивни радон детектори	4000	500,00	2.000.000,00
Поставување на детектори на терен дозиметрија на лице место	2000	500,00	1.000.000,00
Поштенски трошоци за враќање на детекторите	4000	100,00	400.000,00
Мерење на радон во почва	360	2000,00	720.000,00
Информативно/едукативен материјал	40.000	10,00	400.000,00
Извештај	2	30.000,00	60.000,00
ВКУПНО			4.580.000,00
ВКУПНО табела2+табела 3			6.620.000,00

Индикатор: извештај за спроведени активности

Рок на известување под точка 8 : квартално

Извршител: ИЈЗ на РМ

Активностите од табела број 2 и 3 ќе се реализираат дел од сопствени средства на Министерство за здравство и дел од основниот буџет .

9.Изработка на мислења и стручна проценка на елаборати од областа на животната средина

Институтот за јавно здравје на Република Македонија, на барање од Министерството за здравство, изработува мислења и стручна проценка на

елаборати од областа на животната средина со разгледување на стручната документација.

Индикатор за следење: Подготвени и доставени стручни мислења до МЗ
Извршител: ИЈЗ на РМ
Фреквенција на известување: веднаш и квартално

10. Спроведување на активности за одговор на климатските промени топлотни бранови и ладно време

Програмските активности предвидени се согласно „Стратегијата за одговор и справување со климатски промени и усвоениот план за одговор при топлотни бранови и ладно време се дадени како преглед во табела 1.

Табела 1

Активност	Цена ден.	Количина
Изработка на Флаери за општа популација со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од топлотни бранови на македонски и албански јазик	20,00/флаер	10.000
Изработка на Флаери за општа популација со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од студено време на македонски и албански јазик	20,00/флаер	10.000
Изработка на Флаери за матични лекари, работници со препораки за превенција од штетни ефекти по здравјето од студено време на македонски и албански јазик (1.500 примероци за матични лекари и 1.000 примероци за работници)	20,00/флаер	2.500
Одржување и функционирање на инфо телефонската линија за 10 месеци (5 во лето и 5 во зима)	3.000,00ден. месечно	10 месеци
Одржување и функционирање на веб страна и откупување на СМС пораки	1000,00ден. месечно	10 месеци
Вкупно (ден.)	490.000,00	

Индикатор : Извештај за реализирани активности
Рок на известување : квартално
Извршител: ИЈЗ на РМ

11. Проценка на хумана експозиција на тешки метали кај населението во Република Македонија

Во рамките на Националната годишна програма за јавно здравје континуирано се следи контаминацијата на медиумите на животна средина (храна, вода, воздух) преку континуиран годишен мониторинг. Во досегашната практика кај нас се уште не е направен биолошки мониторинг за одредување на степенот на присуство на тешки метали во организмот на населението (хуман биомониторинг).

Концентрацијата на тешки метали во организмот на популација зависи од специфичните експозициони услови (место на живеење – географска дистрибуција, пол, возраст, етничка припадност, услови и стил на живот, професионална експозиција).

Утврдување на базичното ниво на изложеност на популацијата на Република Македонија кои живеат во близина на 5 од претходно дефинираните жешки точки на загадување (РЕК Битола, Злетово-акумулатори, ФЕНИ-Кавадарци, челичарница МАКСТИЛ, топилница за олово – Велес) ќе се направи преку одредување на концентрацијата на 4 тешки метали во крв – олово, жива, кадмиум и манган.

Со истражувањето ќе бидат опфатен репрезентативен примерок на населението во секоја од посочените локации и од едно условно неконтаминирано подрачје во РМ (вкупно 1000 жители).

Ова истражување ќе биде прво од ваков тип кај нас, и ќе има за цел да се отпочне со воспоставување на националните стандарди за изложеност на населението на хемиски штетни супстанции кои во организмот се внесуваат преку медиумите на животната и работната средина. Во испитувањето врз основа на одредување на концентрациите на тешките метали во крв на населението ќе се направи и проценка на ризикот во однос на група на лица кои живеат во условно неконтаминирано подрачје во Републиката.

Извршители:

ИЈЗ на РМ

Индикатор: Извештај за хуманата експозиција на тешки метали кај населението во РМ

Рок за извршување:

31 октомври 2014 година

III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

ИЈЗ на РМ како координатор на активностите во рамките на оваа превентивна здравствена дејност, треба да го следи, мониторира, верифицира и квартално да го известува МЗ за реализирањето на активностите и доставувањето на извештаи/анализи и информации од страна на 10-те ЦЈЗ.

1. Собирање, обработка и анализа на пријавите за заразни заболувања

Секојдневно прибирање, обработување и анализа на пријавите за заразни заболувања и епидемиолошките анкети, пријавите за изолиран или на друг начин докажан причинител на заразна болест, добиени од ЦЈЗ, врз основ на што ќе бидат подготвувани и доставувани следниве извештаи:

- 1.1 Годишен извештај за движењето на акутните заразни заболувања во 2013 година;
- 1.2 Годишен извештај за реализирана имунизација во 2013 година;
- 1.3 Годишен извештај за движењето на синдромско следење на заболувањата (АЛЕРТ) во 2013 година;

Индикатор: доставени извештаи
Рок на известување: 15 февруари 2014 година

- 1.4 седмодневни извештаи (48 табеларни) за движењето на заразните заболувања по ЦЈЗ и подрачни единици и
- 1.5 месечни билтени (12) со епидемиолошки коментар.
- 1.5 неделни збирни извештаи за движење на грип од 40-20 недела врз основа на обработени индивидуални пријави
- 1.6 Следење на оперативното функционирање на АЛЕРТ системот во целата земја како и визуелизација на сите изготвени документи и извештаи преку интернет страната www.alert.mk, со цел за брз одговор при појава на епидемија, кој функционира на територијата на целата држава.

- прибирање на збирни неделни извештаи од ЦЈЗ/ПЕ, статистичка обработка и анализа на доставените податоци, за што ќе изготви неделен АЛЕРТ извештај за републиката.
- Изработка на месечни, тримесечни, шестмесечни и годишен извештај за АЛЕРТ системот врз база на прибраните податоци и информации, кои ќе ги доставува како повратни информации до Државниот санитарен и здравствен инспекторат, надлежните институции, по барање на други релевантни институции и до ЦЈЗ/ПЕ.

Индикатор: доставени извештаи
Рок на известување: неделно, месечно, квартално

2. Спречување на појава на вакцино превентабилни заболувања преку координација и континуирано следење на сите мерки и активности на регионално и локално ниво, како и предлагање и превземање на други мерки и активности за :

- 2.1 одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детска парализа согласно акциониот план за АФП

- Прибирање и обработка на “Неделните извештаи за активен надзор на АФП”.
- Изготвување на збирен неделен извештај на посебен Формулар и доставување до МЗ.
- седмодневни извештаи се доставуваат по електронски пат и до Канцеларијата на СЗО за Европа во Копенхаген, со сите податоци за пријавените АФП случаи во републиката.
- По добивање на итна пријава за АФП случај, веднаш ќе биде направен теренски епидемиолошки увид и анкета од страна на

епидемиолошката служба, со проверка на вакциналниот статус на пријавеното лице и неговите блиски контакти,

- во соработка со ЦЈЗ ќе биде направена контрола на опфатот со вакцинацијата против детска парализа на подрачјето каде е регистрирано заболувањето.
- Ќе се обезбеди материјал за вирусолошко испитување од заболениот и неговите контакти во соработка со ЦЈЗ, кој подготвен согласно меѓународните правила за транспорт на инфективен материјал ќе биде испратен во референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија, Бугарија.
- во случај на установување на т.н. “жежок случај” на АФП, ИЈЗ итно ќе го извести МЗ и СЗО – Копенхаген, ќе направи теренски епидемиолошки увид и истовремено ќе предложи дополнителни мерки во смисла на дополнителна или вонредна имунизација, како и други мерки и активности, соодветни на ситуацијата.
- Изготвување на тримесечни извештаи за АФП случај и преземени мерки во врска со нивна пријава и доставување до МЗ.

Извршители: ИЈЗ на РМ во соработка со ЦЈЗ.

Индикатор: извештај со сите релевантни наведени индикатори за следење и преземени мерки на теренот.

Рок на известување:

Веднаш и квартално

2.2 Имплементација на предвидените активности за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рубеола во Република Македонија ќе се реализираат согласно „Програмата за елиминација на мали сипаници, рубеола и превенција на конгенитална рубеола инфекција во Република Македонија 2010-2015”, преку:

- координација и континуирано следење на сите активности на регионално и локално ниво, предлагање и преземање на мерки и активности со цел спречување и сузбивање на епидемското јавување и елиминација на автохтоните мали сипаници и рубеола на територијата на Република Македонија при што ќе изврши 10 теренски увиди во ЦЈЗ, и ќе изготви извештаи за најдената состојба со предлог мерки.
- Континуирано информирање за трендовите на движењето на мали сипаниците кај нас и во светот.
- Организирање на 5 регионални семинари на кои здравствените работници ќе се запознаат со Програмата за елиминација на мали сипаници и рубеола, и превенција на конгенитална рубеола инфекција, како и со последните препораки и други пишани документи на СЗО, ECDC.
- изработка на месечни извештаи за бројот на заболени од мали сипаници, вакцинален статус, лабораториска потврда и исход на заболувањето, кои се доставуваат до Министерство за здравство, СЗО Канцеларија Скопје и СЗО Регионална канцеларија за Европа-Копенхаген. Истите активности се спроведуваат и за пријавените случаи на рубеола.

заболувања, а во согласност со препораките, стандардите и методолошките упатства на СЗО, ЕЦДЦ и др. референтни институции.

- 5 Информирање за трендовите на движење на заразните заболувања против кои се врши задолжителна имунизација кај нас, во соседните земји, Европа и во светот.

Индикатор: доставени информации , упатства, препораки и стандарди
Рок на известување: квартално

- 6 Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на маларија ,тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија

6.1 Редовно следење на движењето на маларија,тропски, карантински и паразитарни заболувања во светот а посебно во земјите со кои нашата земја одржува тесни економски, културни и други врски и следење на препораките на СЗО, дадени во документот „Меѓународни Патувања и Здравје“ и информирање за тековната состојба во светски рамки.

6.2 Пружање на стручно-методолошка помош на здравствени работници и институции кои се вклучени во следење, дијагностика и терапија на карантински заболувања,

6.3 По епидемиолошки индикации ќе се врши епидемиолошко испитување на контактите и суспектните лица на колера (епидемиолошки и лабораториски извидување на евентуално загрозените подрачја на Републиката, испитувања на дијареални заболувања, водата за пиење, како и отпадни води, за што од теренот ќе бидат земани примероци за лабораториско испитување.

6.4 Координација на активности согласно Оперативниот план за справување со вирусот на западен нил (West Nile virus)и лабораториска потврда на 50 материјали од суспектни пациенти согласно насоките усвоени на комисијата за заразни болести.

Индикатор: доставен извештај за извршени епидемиолошки увиди , изготвени упатства/ препораки/ стандарди ,број на тестирани примероци
Рок на известување : квартално

- 7.Изработка на мапа на застоени водени површини на ниво на РМ врз основа на добиени податоци од 10-те ЦЈЗ.

Индикатор: доставена мапа
Рок на известување : 30.03.2014година

8. Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања и лабораториско докажување

8.1 континуирано ја следи состојбата во светски, европски рамки и регионално. За актуелната состојба во врска со грипот во Републиката и пошироко и редовно ќе ги известува МЗ и ДСЗИ и Центрите за јавно здравје,

8.2 Врши лабораториски испитувања за докажување на причинители на вирусни респираторни заболувања на 200 земени материјали во текот на сезоната на грип од пациенти суспектни на грип.

8.3 При евентуална појава на пандемија од нов тип на инфлуенца, ќе бидат земени материјали од првите 200 случаи за вирусолошка верификација и субтипизација на вирусот. Анализите ќе бидат извршени во референтната вирусолошка лабораторија при ИЈЗ.

8.4 Во текот на целата година ќе се следат респираторните вируси (Influenza A и B, Adenovirus (Ad), human respiratoren syncytial virus (RSV A, RSV B), human metapneumoivirus (MPV), parainfluenza virus 1 (PIV 1, PIV 2, PIV 3), rhinovirus A/B, coronavirus 229E/NL63, coronavirus OC43) за која цел ќе се тестираат 300 примероци од пациенти со симптоми слични на грип (ILI – influenza like).

Индикатор: извештај со број на епидемиолошки увиди, лабораториски анализи како и изготвени информации.,

Рок на известување: квартално

9. Спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции

9.1 Пружање стручно-методолошка помош , епидемиолошки увиди и насоки за начинот за реализацијата и спроведување на мерките и активностите за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции, земање по потреба на материјали за микробиолошки анализи со цел контрола на превземените активности од страна на ЦЈЗ на локално ниво. Подготовка на квартален извештај за текот на спроведување на активностите .

Индикатор: квартални извештаи

Рок на известување : квартално

9.2 Годишен извештај за 2013 за состојбата и контролата на интрахоспиталните инфекции со предлог мерки , во Јавно здравствените и Приватните болници во Република Македонија, според податоците добиени од страна на тимовите за контрола на ИХИ (внатрешна контрола), 10-те ЦЈЗ и Државниот санитарен и здравствен инспекторат при Министерството за здравство на Република Македонија (надворешна контрола).

Индикатор: годишен извештај

Рок на известување : 31.01.2014 година

10. Мониторинг на болничките инфекции како индикатор за квалитетот на здравствената заштита во Република Македонија за 2014 година

Болничките (интрахоспитални, нозокомијални) инфекции претставуваат глобален јавно-здравствен проблем, како во индустриските развиени земји така и во земјите во развој, но исто така различна им е зачестеноста во различни болнички средини и оддели. Како такви, тие се причина за значајни последици од медицинска, економска, етичка и законска природа. Болничките инфекции го комплицираат основното заболување, ја продолжуваат хоспитализацијата, и на тој начин ги зголемуваат вкупните трошоци за лекување. Одреден број на болнички инфекции поприма тежок тек и завршува летално (према некои податоци стапката на морталитет кај овие инфекции изнесува и 1 на 1000 хоспитализирани).

Најголем ризик за појава на болнички инфекции постои во единиците за Интензивна нега. Според некои истражувања ризикот за настанување на болнички инфекции во овие единици е 5 до 10 пати поголем во однос на останатите одделенија, во кои максимално се овозможени сите патишта на ширење (овие болници се многу почесто катетеризирани, интубирани, на вештачка вентилација, со голем број на васкуларни катетери, со многу почести контакти со медицинскиот персонал).

Земјите членки на ЕУ за следењето на болничките инфекции користат стандардизирани протоколи со што континуирано располагаат со споредливи податоци за состојбата во врска со овој проблем. Ваквиот начин на следење на болничките инфекции ЕУ го препорачува и на сите земји кандидати и аспиранти заради благовремено нивно прилагодување на веќе воспоставените стандарди.

Оваа програма за мониторинг и евалуација на болничките инфекции претставува неопходен иницијален чекор кон приклучување на Република Македонија на стандардите на ЕУ за согледување на реалната состојба и следење на болничките инфекции.

Целите на програмата за мониторинг на болничките инфекции, како индикатор за квалитетот на здравствената заштита во Република Македонија е насочена кон согледување на реалната ситуација за големината на проблемот со интенција за намалување на ризиците како и зголемување на сигурноста на пациентите и квалитет на здравствената заштита.

Студијата ќе биде имплементирана во ЈЗУ УКЦ „ТОАРИЛ“ што претставува организациона единица, составена од Ургентен центар, КАРИЛ, Клиника за трауматологија и Клиника за ортопедија, во две фази и тоа:

1. Ретроспективна фаза што ќе го опфаќа целиот период (2009 - 2012) од формирањето на ЈЗУ УКЦ „ТОАРИЛ“ и

2. Истражувањето спроведено на ЈЗУ УКЦ „ТОАРИЛ“, со следниве задачи како цели:

Задача I

Да се процени вкупното оптеретување (преваленцата) и дистрибуцијата на болничките инфекции поврзани со здравствената заштита во однос на патогенот, одделот и локализацијата.

Задача II.

Да се утврдат ризик факторите (докажани, веројатни и потенцијални) за појава на болничките инфекции поврзани со здравствената заштита според пациентот и интервенцијата.

Задача III.

Да се процени вкупното оптоварување од употребата на антимицробните лекови за третирање на болничките инфекции поврзани со здравствената заштита.

Задача IV.

Да се процени вакциналниот статус на здравствениот персонал вработен на ТОАРИЛ во однос на хепатитис Б и инфлуенца.

Задача V.

Подигнување на нивото на едукација на здравствениот персонал за инфекциите поврзани со здравствената заштита.

Задача VI.

Категоризација на инфекциите поврзани со здравствената заштита во зависност од причината за настанување.

Дефиниција : Болничките инфекции поврзани со здравствената заштита (БИПЗЗ) се оние кои пациентот ги добива во текот на дијагностичките и/или терапевтските интервенции. Центарот за контрола на болести во Атланта - и Америчката Национална мрежа за безбедност во здравствената заштита, во 2008 година предлагаат нова дефиниција за болничките инфекции - инфекции поврзани со здравствената заштита.

Активна болничка инфекција се дефинира:

1. Ако се присутни знаци и симптоми на денот на истражувањето или ако знаците и симптомите постоеле и претходно а пациентот сеуште прима терапија на денот на истражувањето (присуството на знаците и симптомите треба да биде верифицирано пред почетокот на терапијата)
2. Ако почетокот на симптомите е најрано третиот ден од хоспитализацијата или покасно (ден на прием = 1 ден), или доколку болниот е повторно хоспитализиран со знаци на инфекција два дена по отпуштање од болница.
3. Болниот е примен во болница со инфекција или развил симптоми на инфекција во првите три дена од приемот, согласно дефиницијата за инфекција на хируршко место.
4. Болниот е примен во болница или развил симптоми на инфекција со *Clostridium difficile* во првите три дена од приемот, а во претходните 28 дена не бил хоспитализиран.

Преглед на планирани активности по поставени задачи

Планирана задача	Активности	Индикатор
Задача I	Процена на преваленцата на болничките инфекции и одредување на дистрибуцијата во однос на патогенот, одделот и локализацијата.	Спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на преваленцата и дистрибуцијата на болничките инфекции поврзани со здравствената заштита во ЈЗУ УКЦ, ТОАРИЛ“
Задача II	Утврдување на докажани ризик фактори за појава на БИПЗЗ. Пациент (пол, возраст, телесна тежина, носно клицоносителство на S. Aureus, времетраење на предоперативна хоспитализација). Интервенција (предоперативна депилација, вид на интервенција, анатомска локализација, траење на интервенцијата и антибиотска профилакса).	Спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на докажаните ризик фактори за појава на БИПЗЗ во однос на пациентот и интервенцијата
	Утврдување на веројатните ризик фактори за појава на БИПЗЗ. Пациент (потхранетост, ниски серумски албумини, дијабетес мелитус) Интервенција (повеќекратна интервенција, присуство на страни тела и трансфузија на крв	Спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на веројатните ризик фактори за појава на БИПЗЗ во однос на пациентот и интервенцијата
Задача II	Утврдување на потенцијалните ризик фактори за појава на БИПЗЗ. Пациент (малигнитет или друг пред-оперативен коморбидитет, имunosупресивна терапија, хипотермија) Интервенција (пред-оперативни хигиенски постапки, зрачење на хирушкото место, дренажи итн)	Спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на потенцијалните ризик фактори за појава на БИПЗЗ во однос на пациентот и интервенцијата.
Задача III	Процена на вкупното оптоварување од употребата на антимикробните лекови за третирање на БИПЗЗ.	Спроведено истражување, направена статистичка анализа и утврдување на осетливоста и специфичноста на микробиолошките наоди и антимикробната терапија во откривањето на болничките инфекции.

Задача IV	Процени вакциналниот статус на целокупниот здравствен персонал (лекари, медицински сестри, болничари, хигиеничари) вработен на ТОАРИЛ во однос на хепатитис Б и инфлуенца.	Процент на вакцинирани здравствени работници против хепатитис Б и инфлуенца.
Задача V	Спроведување на едукација на здравствениот персонал за инфекциите поврзани со здравствената заштита преку едукативни работилници.	Организирање и спроведување на 9 едукативни работилници со здравствениот персонал на ТОАРИЛ за инфекциите поврзани со здравствената заштита.
Задача VI	Анализа, групирање и категоризирање на регистрираните инфекции поврзани со здравствената заштита во зависност од причината за настанување.	Направена и прикажана категоризација на регистрираните инфекции поврзани со здравствената заштита (индивидуален пропуст на здравствен работник, грешка во организација и менаџирање на здравствената средна, нерационално менаџирање со финансиски ресурси, неадекватна едукација и отсуство на причина-неизбежен настан)

За реализација на оваа активност предвидени се финансиски средства во висина од 150.000,00денари

Извршител: Институт за епидемиологија-Медицински факултет Скопје во соработка со ЈЗУ УКЦ, ТОАРИЛ “

Рок на извршување :

30.11.2014година

Индикатор :

доставена анализа до МЗ

IV. Безбедност и здравје на работа и превентивна здравствена заштита на работниците и земјоделците

1. Воспоставување на Регистар за професионални болести

Извршители: ИЈЗна РМ

Индикатор: регистер за професионалните болести во РМ во 2014 година

Рок на извршување :

31 ноември 2014година

2. Воспоставување на Регистар за повреди на работа

- Извршители: ИЈЗ на РМ
Индикатор: регистер за повреди на работа во РМ во 2014 година
Рок на извршување : 31 ноември 2014год.

- 3. Воспоставување на Регистар на работни места каде постои зголемен ризик за заболување и повредување

Индикатор: воспоставен регистер за регистрираните работни места каде постои зголемен ризик во РМ во 2014 година
Извршител: ИЈЗ на РМ

- 4. Ретроспективна анализа на состојбата од извршените здравствени прегледи кај земјоделци и невработени за период 2009-2013 година
Врз основа на повеќегодишните реализирани активности ќе се изработи ретроспективна анализа.
За оваа активност планирани финансиски средства во висина од 50.000,00 денари.
Рок на извршување : јуни 2014 година
Извршител: ИМТ на РМ
Индикатор: Доставена анализа до МЗ

- 5. Оценка на здравствената состојба и работната способност кај земјоделците во Република Македонија со посебен осврт на можните оштетувања на здравјето од употребата на пестицидите

Спроведувањето на оваа програмска активност ги вклучува следните методи и постапки:

5.1 Епидемиолошка анкета на околу 300 земјоделци и рурално население на територијата на РМ со цел да се добијат податоци за присуството на професионални штетности и опасности, но и податоци за актуелната здравствена состојба кај испитуваните лица, со акцент на можните оштетувања на здравјето од употребата на пестицидите;

5.2 Изведување на 300 превентивни медицински прегледи кај земјоделците и руралното население во неколку места од РМ по случаен избор, со употреба на мобилната клиника која има функција на мобилен дијагностички центар со што се обезбедува достапност на услугите од медицината на трудот и до најоддалечените места;

- Прегледите ќе се состојат од: преглед од специјалист по медицина на трудот, спирометриско иследување на белодробната функција, ЕКГ наод во мирување, стандарден лабораториски преглед на крвта и урината, психолошки тестирања и токсиколошки анализи со одредување на серумската холинестераза и концентрација на јаглерод моноксид и карбоксиемоглобин во крв, како и дополнителни испитувања по индикации, кај одреден број на испитаници, во Институтот за медицина на трудот на РМ (специфични токсиколошки анализи, дополнителни пулмоалерголошки

иследувања, офталмолошки, оториноларинголошки, невропсихијатриски преглед;

5.3 Здравствено-промотивни активности и дистрибуција на пропаганден материјал (брошура “Ти си земјоделец чувај го своето здравје” - на македонски и на албански јазик);

5.4

Вид на активност	количина	Цена (ден.)	вкупно
Превентивни прегледи кај земјоделци со анкета	300	800,00	240.000,00
Промотивен материјал	3000	5,00	15.000,00
Вкупно (денари)		255.000,00	

Рок на извршување :

октомври 2014година

Извршител :

ИМТ на РМ

Индикатор:

Доставен извештај до МЗ

6. Изготвување на Националниот профил за азбест во Република Македонија

Националниот профил за азбест претставува слика на актуелната состојба со азбестот во една земја и прв чекор во изготвувањето на Националната програма за елиминирање на болестите предизвикани од азбест во таа земја. Со оглед на промените што се случуваат во ова поле во секоја земја, неопходно е неговото континуирано обновување (апдејтирање). Основни елементи на Националниот профил за азбест на една земја се: податоците за производството, увозот и извозот на азбест и неговата примена во одделните стопански и сревисни гранки во таа земја, работните места и бројот на работници со актуелна и претходна изложеност на азбест, начинот на складирање на азбестниот отпад, изложеноста на азбест во животната средина, морбидитетот и морталитетот од болестите предизвикани од азбест, превентивните мерки за елиминирање на изложеноста на азбест и актуелната законска регулатива во оваа област.

За оваа активност планирани се финансиски средства во висина од 50.000,00 денари.

Рок на извршување :

октомври 2014година

Извршител :

ИМТ на РМ

Индикатор:

национален профил доставен до МЗ

ИЗВЕСТУВАЊЕ, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

ИЈЗ на РМ треба да го следи, насочува и координира изведувањето/учинокот во обем согласно програмата на 10-те ЦЈЗ, преку непосредни теренски увиди кај секој извршител квартално.

ИЈЗ на РМ ја следи и динамиката на реализација на планираното , реализацијата на активностите од страна на 10-те ЦЈЗ од стручно методолошки аспект , како и следење на показателите за успешноста (учинокот).

Верификацијата на технички документи подразбира проверка на квалитетот во однос на општи стандарди за квалитет и/или претходно дефинирани стандарди и се спроведува секој квартал со потпис и печат од страна на верификаторите од ИЈЗ на РМ на извештајот .

ИЈЗ на РМ врши верификација на образец/извештаите за реализирани програмски активности на квартално ниво што ги подготвуваат Центрите за јавно здравје пред доставувањето на истите до Министерството за здравство за исплата. Извештаите ќе се доставуваат во печатена форма на унифицирани/стандардни обрасци со дефинирана форма и содржина на финансискиот и изведбениот дел на извештајот.

ИЈЗ на РМ за спроведениот мониторинг за констатитараната состојба и доставува детален извештај до МЗ на квартално ниво со копии од заврнените извештајни обрасци за секој ЦЈЗ по дејности.

Показателите за успешност ќе се дефинираат во 2 групи:

- Показатели за следење на напредокот кои се директно поврзани со активностите и овозможуваат мерење дали предложената активност се изведува според планираното следејќи ги стручно методолошките упатства.
- Показатели на ниво на исходи кои одразуваат резултати што одговараат на намената на програмата или некои нејзини компоненти.

Мониторингот над реализацијата на програмските активности кои ги спроведуваат ИЈЗ на РМ , ИМТ и Медицински факултет Скопје-Институт за епидемиологија со медицинска биостатистика, ги врши Министерството за здравство преку директен увид во работата и преку континуиран мониторинг за следење на програмата .

ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

Активностите од програмата ќе се реализираат врз основ на табеларно прикажани цените на активностите во табела број 1 за ЦЈЗ и во табела број 2 прикажани се цени за активности реализирани од страна на ИЈЗ на РМ.

Табела број 1

активност	Опис на трошок	Единечна Цена
Годишен извештај за евалуација на програмата за 2013 за територијата за која е основан ЦЈЗ	Комплетен извештај за 2013	100.000,00
Епидемиолошки теренски увиди /анкети	увид	1500,00
Квартална обработка ,анализа и подготовка на извештаи (пријави за заразни ,ИХИ,АФП,грип и др.) Битола,Куманово	квартално	65.000,00

Квартална обработка ,анализа и подготовка на извештаи (пријави за заразни ,ИХИ,АФП,грип и др.) Охрид,Прилеп	квартално	55.000,00
Квартална обработка ,анализа и подготовка на извештаи (пријави за заразни ,ИХИ,АФП,грип и др.) Кочани, Штип,Струмица,	квартално	50.000,00
Квартална обработка ,анализа и подготовка на извештаи (пријави за заразни ,ИХИ,АФП,грип и др.) Тетово,Велес	квартално	70.000,00
Квартална обработка ,анализа и подготовка на извештаи (пријави за заразни ,ИХИ,АФП,грип и др.) Скопје	квартално	90.000,00
Следење на спроведувањето на имунизацијата (Битола,Куманово)	квартално	25.000,00
Следење на спроведувањето на имунизацијата (Тетово,Велес)	квартално	40.000,00
Следење на спроведувањето на имунизацијата (Кочани,Охрид,Штип,Струмица,Прилеп)	квартално	15.000,00
Следење на спроведувањето на имунизацијата (Скопје)	квартално	50.000,00
Следење на вакцино превентабилни болести (Битола,Куманово, Тетово,Велес)	квартално	20.000,00
Следење на вакцино превентабилни болести (Кочани,Охрид,Штип,Струмица,Прилеп)	квартално	15.000,00
Следење на вакцинопревентабилни болести (Скопје)	квартално	25.000,00
Дезинфекција по епидемиолошки индикации за м ²	м ²	5,00
Дератизација по епидемиолошки индикации по мамец	по мамец	50,00
Дезинсекција ларвицидна по индикации м ²	м ²	25,00
Дезинсекција адултна по индикации по хектар	по хектар	40,00
Микробиолошки анализи по епидемиолошки индикации	анализа	500,00
санитарно хигиенски теренски увиди	увид	1.500,00
Физичко/хемиска и бактериолошка анализа на мостри храна	анализа	800,00
Физичко/хемиска и бактериолошка анализа на мостри вода	анализа	800,00
Анализа на пестициди во храна	анализа	1.500,00
Анализа на микотоксини во производи	анализа	1.500,00
Анализа на мостри брисеви од површини	мостра	500,00
Антропометрија	примерок	200,00
Аероседимент по мерно место/месечно	м.место/ мес.	850,00
Вкупен аероседимент со тешки метали по м.место/месечно	м.место/ мес	1.550,00
Чад,SO ₂ (мерно место /месечно)	м.место/ мес	890,00
СО (мерно место/месечно)	м.место/ мес	300,00
Анализа на биолошка вредност на храна	анализа	500,00
Присуство на Pb,Cd и Zn во цврсти честички во високоволуменски честички од во воздух (м.место/ден)	м.место/ден	1.750,00
Анализа на нутритивен квалитет на болничка храна	анализа	500,00
Анализа на бучава (по мерно место/ден)	м.место/ден	1.500,00
внес и статистичка обработка на податоци до 350.000 жители и одржување на веб страната	квартално	80.000,00
внес и статистичка обработка на податоци до 250.000 жители и одржување на веб страната	квартално	60.000,00
внес и статистичка обработка на податоци над 500.000 жители и одржување на веб страната	квартално	140.000,00
обработка на пријави за хронични незаразни болести ЦЈЗ до 500.000 жители	квартално	30.000,00
обработка на пријави за хронични незаразни болести ЦЈЗ над 500.000 жители	квартално	50.000,00

Квартална изработка на Информацији,анализи од социјална медицина (ЦЈЗ над 500.000)	квартално	142.500,00
Квартална изработка на Информацији,анализи од социјална медицина (ЦЈЗ до 500.000)	квартално	57.500,00
Спроведување на здравствена едукација за целни групи на подрачјето што го покрива,трибини ,брошури,светски денови	квартално	50.000,00
Советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје	квартално	45.000,00

Табела број 2

ВИД НА АКТИВНОСТИ	Опис на грошок	Единечна цена(ден.)
Годишен извештај за реализација на Национална програма за јавно здравје во РМ за 2013 година за територијата на ЦЈЗ	извештај	500.000,00
Континуирана годишна едукација на спец.по хигиена, епидемиологија , социјална медицина согласно подготвен план	Семинар	50.000,00
Годишен извештај за 2013 за движење на заразни,АФП, опфат со имунизација,АЛЕРТ	извештај	50.000,00
Прибирање,обработка и анализа на пријавите ,анкети и друго од областа на епидемиологијата, добиени од ЦЈЗ	квартално	100.000,00
Месечни епидемиолошки извештаи/билтени за заразни, алерт, АФП	билтен	10.000,00
квартални епидемиолошки извештаи (алерт,заразни,АФП)	квартално	15.000,00
седмодневни извештаи / табеларни за движењето на заразните заболувања по ЦЈЗ и подрачни единици	извештај	5.000,00
седмодневни извештаи за движење на грип од 40-20 недела врз основа на обработени индивидуални пријави	извештај	3.000,00
теренски епидемиолошки увид за превземање мерки во ЦЈЗ по епидемиолошки индикации и ургентни состојби	квартално	20.000,00
теренски увиди за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рubeола	квартално	15.000,00
Организирање на регионални семинари на кои здравствените работници за елиминација на автохтоните морбили и конгенитална рubeола	семинар	30.000,00
Следење на релизација на оперативните планови за елиминација на морбили/рubeола и полиомиелит преку теренски увиди во 10-те ЦЈЗ	квартално	15.000,00
Следење на релизација на плановите за спроведувањето на континуирана имунизација преку теренски увиди во 10-теЦЈЗ	квартално	50.000,00
следење на маларија,тропски и карантински ургентни состојби и институции кои се вклучени во следење, дијагностика и терапија на карантински заболувања,	квартално	15.000,00
Информирање за трендовите на движење на заразните заболувања, Подготвува и доставува стандарди и методолошки упатства	квартално	20.000,00
Следење на имплементација на активности согласно Оперативниот план за справување со вирусот на западен нил (West Nile virus)	квартално	20.000,00
Изработка на мапа на застоени водени површини за РМ Оперативниот план за справување со вирусот на западен нил (West Nile virus)	1	50.000,00
Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања и лабораториско докажување	квартално	30.000,00
Следење на системот за синдромско пријавување АЛЕРТ	квартално	20.000,00

Следење на активностите за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции преку теренски увиди во ЦЈЗ и земање на материјали за микробиолошки анализи по потреба	квартално	20.000,00
Лаб ораториска потврда на West Nile virus	анализа	1.100,00
Лаб ораториска потврда на респираторни вирусни	анализа	1.480,00
Лабораториска потврда на морбили,рубеола	анализа	1.100,00
Лабораториска потврда на грип (Real PCR)	анализа	4.600,00
Квартален мониторинг,координација и верификација на програмските активности над ЦЈЗ со извештај од областа на епидемиологијата	извештај	150.000,00
Стручно методолошка помош од областа на епидемиологијата	квартално	50.000,00
Внес и компјутерско-статистичка обработка на податоци од интерес согласно закон за евиденции во здравство	квартално	100.000,00
Стручно методолошка помош од областа на статистика	квартално	50.000,00
Збирни извештаи за кадар и извршена работа за 2013 година и 2014 година од областа на статистика	извештај	25.000,00
Изработка на публикации од областа на статистиката	публикација	30.000,00
Изработка на Регистри на пациенти болни од рак , дијабет за РМ за 2013	регистар	50.000,00
Развивање и имплементација на Акционен план за превенција на конзумирање алкохол и пушење цигари кај деца и млади како составен дел на училишните програми	Акционен план	25.000,00
Анализи за: амбулантно поликлинички морбидитет , искористеноста на болничките капацитети и болничкиот морбидитет и морталитет во РМ за 2013	анализа	50.000,00
Извештај за здравјето на населението во Република Македонија во 2013 г.	извештај	50.000,00
Извештај за реализирани активности и работа на советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје во 10-те ЦЈЗ	квартално	25.000,00
Извештај за реализирани промотивни активности во 10-те ЦЈЗ	квартално	25.000,00
Национална студија „Здравјето (Health behavior of school children) ”	1	100.000,00
Брошура/ извештај за однесување на млади	100	30.000,00
Стручно методолошка помош од областа на социјална медицина со промоција	квартално	50.000,00
Квартален мониторинг,координација и верификација на програмските активности над ЦЈЗ со извештај од областа на социјална медицина со промоција	квартално	150.000,00
Здравствена промоција - здравствено воспитување (спроведување на промотивни акции и кампањи, едукативни трибини)	квартално	100.000,00
Извештај за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности	Извештај	25.000,00
Извештај здравствениот ризик и квалитет на површински води	извештај	25.000,00
Оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни и училишни деца на национално ниво	анализа	50.000,00
Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната и предметите кои се во допир со храната.	анализа	50.000,00
Анализа со проценка на ризикот од алиментарен дневен внес на хемиски контаминент	анализа	50.000,00
Информација просечниот дневен алиментарен внес на резидуи на пестициди и микотоксини	анализа	25.000,00
Проценка на ризикот од алиментарен дневен внес на хемиски контаминенти-пестициди,микотоксини	извештај	25.000,00

Анализа и проценка на здравствениот ризик на безбедноста на храната во образовни, здравствени институции и старечки домови.	извештај	50.000,00
Анализа на пестициди во храна	анализа	1500,00
Анализа на микотоксини во производи	анализа	1500,00
Проценка на просечниот дневен внес на макро и микронутриенци на населението во Република Македонија	извештај	50.000,00
Извештаји за нутритивниот квалитет за исхраната на болните во Република Македонија	извештај	50.000,00
Извештај за состојбите кај децата во однос на степените на здебеленост/ потхранетост, по региони и на национално ниво за РМ	извештај	50.000,00
Извештај за наодите на ниво на бучава и категоризација на ризикот со мерки за превенција или санација	извештај	25.000,00
Информација за проценка на експозицијата и идентификација на здравствениот ризик на експонирани работници	информација	25.000,00
Следење на јонизирачко зрачење на амбиентален воздух- надворешно гама зрачење	анализа	500,00
Следење на јонизирачко зрачење на воздух,вода,почва Ср90	анализа	5.800,00
Следење на јонизирачко зрачење на храна Ср90	анализа	5.800,00
Следење на јонизир.зрачење на храна гама зрачење	анализа	500,00
Следење на јонизирачко зрачење ,вода ,воздух,почва алфа и бета	анализа	3.200,00
Следење на гама зрачење вода ,воздух,почва	анализа	500,00
Квартален извештај за наодите со коментар	извештај	25.000,00
Одржување и функционирање на инфо телефонската линија за 10 месеци (5 во лето и 5 во зима)	месечно	3.000,00
Одржување и функционирање на веб страна и откупување на СМС пораки (10 месеци)	месечно	1.000,00
Печатење на флаер за климатски промени, (22.500 флаери)	примерок	20,00
Стручно методолошка помош од областа на санитарна хигиена со здравствена екологија	квартално	50.000,00
Квартален мониторинг,координација и верификација на програмските активности над ЦЈЗ со извештај од областа на санитарна хигиена со здравствена екологија	квартално	150.000,00
Изработка на мислења и стручна проценка на елаборати од аспект заштита на здравјето	Квартално	80.000,00
Проценка на хумана експозиција на тешки метали кај населението	извештај	800.000,00
Координација и воспоставување на регистри од областа на БЗР	извештај	60.000,00

За реализација на програмата за 2014 год. потребни се следните средства по извршители :

	Извршители	Вкупен износ (ден.)	Извор на финансирање
A	ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - Скопје	19.175.000,00	Основен буџет
A1	ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - Скопје	9.495.000,00	Сопствени средства на МЗ
B	Институт за медицина на труд - Скопје	355.000,00	Сопствени средства на МЗ

В	Институт за епидемиологија – Медицински факултет Скопје	150.000,00	Сопствени средства на МЗ
	Вкупно: А1+Б+В	10.000.000,00	Сопствени средства на МЗ
Г	Министерство за здравство (вонредни состојби)	1.000.000,00	Основен буџет
Д	ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ		
1.	Центар за јавно здравје – Штип	3.060.000,00	Основен буџет
2.	Центар за јавно здравје – Тетово	4.420.000,00	Основен буџет
3.	Центар за јавно здравје – Струмица	3.060.000,00	Основен буџет
4.	Центар за јавно здравје – Прилеп	3.300.000,00	Основен буџет
5.	Центар за јавно здравје – Скопје	6.845.000,00	Основен буџет
6.	Центар за јавно здравје – Куманово	4.180.000,00	Основен буџет
7.	Центар за јавно здравје – Охрид	3.300.000,00	Основен буџет
8.	Центар за јавно здравје – Кочани	3.060.000,00	Основен буџет
9.	Центар за јавно здравје – Битола	4.180.000,00	Основен буџет
10.	Центар за јавно здравје – Велес	4.420.000,00	Основен буџет
	ВКУПНО: Г	39.825.000,00	Основен буџет
	ВКУПНО: А+А1+Б+В+Г+Д	70.000.000,00	

Неизмирени обврски по Програмата за 2013 година во вкупен износ од 8.711.450,00 денари.

Вкупните средства за реализација на оваа програма ќе се обезбедат од Буџетот на Република Македонија за 2014 година, во вкупен износ од 70.000.000,00 денари, од кои 60.000.000,00 денари од основен буџет и 10.000.000,00 денари од сопствени средства на Министерство за здравство.

Распределбата на одобрените финансиските средства од Буџетот на Република Македонија за извршителите, направена е согласно формулата за распределба усвоена од Влада на Република Македонија.

Исплатата на средствата по Програмата ќе се врши квартално од страна на Министерството за здравство, врз основа на доставените фактури и верифицирани извештаи од страна на ИЈЗ на РМ за 10-те ЦЈЗ.

Исплатата на средстава по Програмата за ИЈЗ на РМ ќе се врши квартално од страна на Министерство за здравство, врз основа на доставените фактури и извештаи.

Фактурирањето ќе се врши по утврдените програмски цени кои се составен дел на Програмата, на стандарден образец за фактура, објавен на веб-страницата на Министерството за здравство со извештај во прилог.

Следење на спроведувањето на Програмата врши Министерството за здравство и по потреба поднесува Извештај до Владата на Република Македонија.

Јавните здравствени установи кои се извршители во Програмата, најдоцна до 31.01.2014 година ќе достават до Министерството за здравство Збирен годишен извештај за реализираните активности предвидени со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2013 година.

Програмата ќе се реализира во рамки на обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија за 2014 година во износ од 70.000.000,00 денари, Раздел 19001-Министерство за здравство, Потпрограма 53-Превентивна здравствена заштита.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 42-10744/1-13
29 јануари 2014 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р Зоран Ставрски, с.р.